

Velika noč za našo dušo ni stvar datuma

Velika noč, praznik Vstajenja, je veličasten praznik krščanstva, praznik zmago-slavja nad smrtjo. Čeprav to vemo že od otroških let, je vendarle nekaj tako velikega in skrivnostnega, da se nam zdi kljub upanju in tolažbi, ki ju vzbuja v nas, težko doumljivo. To upanje in tolažba, da s smrtjo ne bo vse končano, ampak da bo pomenila smrt dejansko samo prehod iz enega, začasnega življenja, v drugo, kate-remu ne bo konca, tiho tlita v nas, tudi v tistih, ki se tega ne zavedajo ali to celo zanikajo, a bi jim bilo življenje neznosno in obupno žalostno, če bi ne gorela nekje na koncu temnega tunela v njih tiha, svetla lučka tega upanja, pa če je še tako o-groženo od dvoma. Dvom ni drugega ka-kor plamenček upanja, ki plahuta v ve-tru negotovosti. Toda dokler ta lučka brli v nas, nam je življenje znosno in tudi le-po, kakor tistemu, ki se s strastno rado-vednostjo in željo po pustolovščinah kla-ti po svetu, a ve, da ga nekje čaka varen dom, da se vrne vanj, kadar bo začutil domotožje.

Toda človek ne bi smel odlagati svoje želje po vstajenju od smrti samo na svojo smrtno uro. Vsi ljudje smo potrebni vsta-jenja vsak hip svojega življenja. Koliko-krat je naša duša kakor mrtva, neobčut-ljiva za vse plemenito, veliko in sveto, ujeta v lastni egoizem in pokopana pod lastnimi sebičnimi interesi. Ne odziva se na klice na pomoč drugih ljudi, nesrečnih, obupanih, osamljenih, blodečih, ki so izgubili pot in cilj v življenju. Smo kakor ži-vi mrtveci, ujeti v grob sebičnosti, brez-brižnosti, iskanja samih materialnih kori-sti in užitkov. Toda vest in vera v nad-naravni namen življenja nas kliče k vstajenju iz takega groba, iz navidezne smrti naše duše. Morali bi zbrati uso svo-jo voljo in zavest, da bi se vzdramili v res-nično dušno življenje iz dremavice in ne-občutljivosti za resnične duhovne dobrine in za resnično duhovno življenje.

Taka naša osebna Velika noč ni veza-na na datume. Obhajati bi jo morali vsa-likrat, kadar začutimo, da se zapira naša duša v svoje stene egoizma in neobčutlji-vosti za bolečine in probleme drugih lju-di, bodisi tistih, ki živijo okrog nas, bodisi

dalje na 13. strani ■

Sv. Križ pri Trstu: župnijska cerkev

(Foto M. Maganja)

Naročnikom, bralcem
in vsem Slovencem želi
vesele velikonočne
praznike

NOVI LIST

Slovenska skupnost o aktualnih problemih v deželi

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na svoji zadnji seji pretresalo številna vprašanja, ki so sedaj v ospredju splošnega političnega zanimanja in še posebej tista, ki neposredno zadevajo slovensko narodno skupnost.

Med temi naj omenimo okroglo mizo o perspektivah razvoja področja Beneške Slovenije v Spetru, pri kateri so sodelovali predstavniki demokratičnih strank na deželni ravni. Za SSk je nastopil podtajnik Miro Gradnik, ki se je med drugim zavzel za razvoj kmetijstva in kmečkega turizma ter uresničitev nekaterih industrijskih pobud.

Tajnik Andrej Bratuž je poročal o srečanju s predstavniki PPTT in SVP iz Trenta oziroma Bocna, o srečanju manjšinskih predstavnikov z delegacijo hrvatskega sabora v Gorici ob koncu njenega obiska v naši deželi, o bližnjem uradnem obisku SSk pri SZDL Slovenije ter o do-

seženem dogovoru med strankami deželne večine o ohranitvi sedanjega volilnega zakona, ki omogoča tudi manjšim strankam izvolitev zastopstva v deželni svet.

V razpravo, ki je sledila, so posegli predsednik Dolhar in člani Maver, Paulin, Tul, Brešan, Gombač, Terčon in Jevnikar. Med drugim je bil govor o zadnjem občnem zboru Kmečke zveze in odmevih nanj ter o programu za deželne volitve.

—o—

NOVA DRŽAVLJANSKA VOJNA V NICARAGUI

Komaj se je končal papežev obisk v Srednji Ameriki, je izbruhnil na tamkajšnjem področju nov krvav spopad. Izbruhnila je nova državljanska vojna v sandinistični Nicaragui, v katero je baje vdrlo iz Hondurasa blizu tisoč gverilcev. Sandinistični režim trdi, da gre za pristaše bivšega diktatorja Somoza, podpirajo pa jih baje tudi Združene države. Prvo bi bilo treba seveda dokazati, drugo pa je bolj verjetno, glede na to, da je skrajno levičarski sandinistični režim v Nicaragui trn v peti Reaganovi vladi. Medtem ko so vladne vesti iz Nicaragua po nekaj dneh spopadov zatrjevale, da se vdorniki umikajo v težko dostopno gorovje, je bilo po najnovejših vesteh vojno stanje v državi raztegnjeno že na pet provinc in agresija se kaže vedno bolj nevarna.

—o—

NOVA PREISKAVA O ZADEVI CALVI

Visoko sodišče v Lononu je razveljavilo prejšnjo razsodbo londonskih sodnikov, po kateri je napravil italijanski bančnik Roberto Calvi lani samomor pod mostom črnih fratrov v središču Londona. Na zahtevo Calvijeve družine in zaradi novih elementov, ki so se pojavili, je zdaj visoko sodišče razsodilo, da se začne preiskava na novo. Zares je zelo malo verjetno, da bi bil Calvi, ki je bil osebno rezerviran in celo plah v občevanju z drugimi ljudmi, napravil samomor na tako spektakularen način in da bi si bil izbral zato prav enega izmed mostov čez Temzo, na katerega je mogel v temi le s težavo splezati. Če je mislil napraviti samomor, bi bil mogel to storiti s strupom ali kako drugače mnogo manj dramatično in lažje v svoji hotelski sobi.

PROSTOR MLADIH

Izšla je druga izdaja Skavtske pesmi

V teh dneh je izšla druga, dopolnjena izdaja skavtske pesmarice. Kot prva, tudi ta nosi naslov Skavtska pesem in jo je izdala in založila Slovenska zamejska skavtska organizacija. Pri izdaji sta sodelovala tržaški in goriški del organizacije, podobno kot tudi pred desetimi leti, ko je izšla prva izdaja. Ta pesmarica, ki je izšla leta 1973, je imela pri skavtih in drugih mladinskih organizacijah, pevskih zborih in šolah velik uspeh, tako da je kmalu pošla.

V uvodni besedi k drugi izdaji je pojasnjeno, da se je Slovenska zamejska skavtska organizacija prav zato odločila, da ob 30-letnici skavtizma v zamejstvu poskrbi za popravljen in izpopolnjen ponatis pesmarice. Izbiro novih pesmi in delno preureditev zbirke sta oskrbela, kot je povedano v uvodu, Bogdan Kralj in Hilarij Lavrenčič. Novo platnico je pripravil Evald Crevatin, druge ilustracije v notranjosti pa so iste kot v prvi in jih je narisal Marino Benedetti.

Že na prvi pogled je nova izdaja Skavtske pesmi veliko bolj obsežna, kot prva. Desetletje, ki loči prvo izdajo od druge, je namreč prineslo nekaj novih pevskih navad, ki so jih sestavjalci vključili v novo zbirko. Tako ima nova pesmarica več kot trideset novih pesmi.

Podobno kot prva izdaja, ki sta jo pripravila Majda Bizjak za Trst in Bernard Špacapan za Gorico, je tudi druga razdeljena na poglavja. Tako je prvi del posvečen skavtskim pesmim, sledijo mašne pesmi, tem spirituališki ali črnske duhovne. Poglavje Pesmi od vsepovsod vklju-

GLASBENI VEČERI V BOLJUNCU

KD France Prešeren je v soboto zvečer priredilo v občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu prvi Glasbeni večer. S to pobudo želijo organizatorji ovrednotiti predvsem domače glasbene soliste in ansamble. Skušali bodo privabiti k sodelovanju predvsem mlade glasbenike. Večer je odprl mladi kitarist Samo Južinčič iz Izole, sledil je nastop tamburaškega an-

Prihodnja številka Novega lista bo izšla v četrtek, 14. aprila.

Uprava

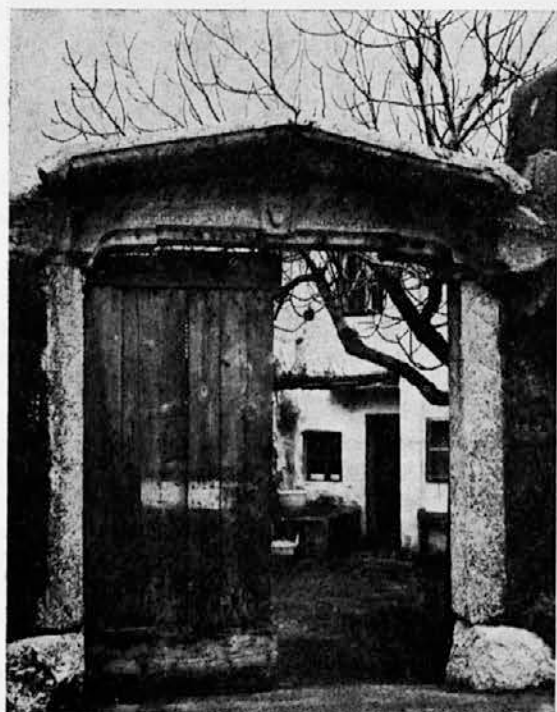
sambla Kulturnega društva France Prešeren in mladinskega zbora društva. Izvajalci so pokazali precejšnje glasbene sposobnosti in dovršenost.

Posebno zanimiv se napoveduje drugi Glasbeni večer, ki bo 9. aprila. Nastopil bo mešani zbor Obala, ki ga vodi Mirko Slosar.

—o—

NAŠE ČESTITKE

Družino Marije in Stojana SOSIC je osrečil prvorojenec ADRIJAN. Srečnim staršem iskreno čestita cerkveni pevski zbor »Sv. Jernej« z Opčin, malemu Adrijanu pa želi veliko zdravja in da bi se razvil v krepkega fanta in pridnega pevcu.

Motiv iz Gropade

(Foto M. Maganja)

papir.

Pogovor z deželnim predsednikom Slovenske skupnosti Rafkom Dolharjem

Generalni konzul Mirošič Miro in podkonzul Nevenka Kovačič na uradnem obisku pri deželnem vodstvu SSK

Na zadnjem deželnem kongresu Slovenske skupnosti je bil za predsednika izvoljen dr. Rafko Dolhar, ki ga naši slovenski zamejski javnosti ni treba posebej predstavljati, saj že dolgo nastopa v javnem, političnem in upravnem življenju.

— V letošnjem januarju ste prevzeli dolžnosti deželnega predsednika Slovenske skupnosti, kakšna je bila do sedaj Vaša glavna skrb?

Moja iskrena želja je, da bi se SSK uveljavila v celotni deželi. Na tem delama že dolgo in upam, da se bo organizacijska struktura temu primerno razvila. Pogrešamo predvsem enotno deželno glasilo, ki bi doseglo vse naše somišljenike, predvsem pa aktiviste širom vse dežele. SSK ima na Tržaškem in Goriškem veliko izvoljenih predstavnikov, ki nosijo težka upravna bremena, zato bi morali imeti več medsebojnih stikov, da bi bilo njihovo delo bolj učinkovito in koristno za celotno narodno skupnost. Tem problemom skušam posvetiti svojo pozornost in svoje delo.

— Čez nekaj mesecev bodo v Furlaniji - Julijski krajini deželne volitve. Kako se na to preizkušnjo pripravlja Slovenska skupnost? V čem je po Vašem glavni pomen bližnjih volitev?

Bližnje deželne volitve imajo za našo stranko velik posreden in neposreden pomen. Kot edina slovenska stranka bomo zastavili vse sile, da se tudi na deželni ravni ohrani slovensko politično predstavništvo, ki se mi zdi, da presega strankarski pomen in je gotovo važno za vse Slovence v Italiji.

Povsem jasno pa je, da imajo bližnje volitve širši pomen, saj je očitno, da se bo šele po deželnih volitvah politični položaj v tržaških krajevnih upravah premaknil z mrtve točke. Pričakujemo predvsem, da se bo začel razkrajati politično atipični pojav protestniške narave, kat je Lista za Trst. Le tako se bodo lahko zopet ustvarile v tržaških krajevnih upravah solidne večinske koalicije, ki bodo lahko redno delovale.

SSK je že na zadnjem deželnem kongresu potrdila za nosilca liste dosedanjega deželnega svetovalca, v kratkem pa bo sklican deželni svet naše stranke, ki bo

izbral še ostale kandidate. Na Tržaškem in Goriškem ima SSK že utrjeno mesto med političnimi silami. Težje je še zaenkrat v videmski pokrajini. Zadnje deželne volitve so, na podlagi glasov, ki jih je prejela SSK, pokazale, da so Slovenci naseljeni širom videmske in pordenonske pokrajine, torej po vsej Furlaniji. To nam nalaga velike organizacijske naloge. Obenem v Furlaniji, zaradi neutrjene narodne zavesti preveč Slovencev voli tradicionalne italijanske stranke, ki ne zagovarjajo interesov naše narodnostne skupnosti. Povsem razumljivo pa je, da bo le opredelitev za slovensko stranko pripomogla k priboritvi pravic naši skupnosti tudi v Benečiji.

— V deželnem svetu Slovenska skupnost zadnje čase neposredno sodeluje s petstrankarsko koalicijo (DC, PSI, PSDI, PRI, PLI). Kako ocenjujete to sodelovanje?

Mislím, da je to sodelovanje zelo pomembno za vse Slovence, saj je to prineslo Slovcem najvažnejšo politično administrativno pozicijo, ki je omogočila tudi, da so naše krajevne skupnosti, in torej celotna naša manjšina bila deležna večje pozornosti pri celotni deželni upravi.

— Kaj bi povedali o trenutnem stanju prizadevanj za dosego globalne zakonske zaščite?

Prepričan sem, da ne povem žal nič novega, če rečem, da je postopek za dosego celovite zaščite Slovencev v Italiji na mrtvem tiru. Kar je še bolj žalostno, pa je, da ni videti nobenega znaka politične dobre volje, da bi se v doglednem času kaj premaknilo. Nobena vladna stranka, in očitno je izglasovanje zakonov od teh odvisno, ne DC ne PSI, da o manjših strankah sploh ne govorimo, nimajo nobenega namena prispevati k izglasovanju dostojnega zakona za zaščito naše manjšine.

Sicer pa mislim, da smo tudi Slovenci sami to tako imenovano globalno zaščito preveč mitizirali. Okoli tega problema smo po nepotrebnem ustvarili preveliko pričakovanje. In življenjske izkušnje nas učijo, da prevelika pričakovanja prinesejo razočaranja.

— Tudi na zadnjem deželnem kongresu je prišla tako v referatih kot med raz-

pravo do izraza pravilnost dasedanjega načela o akcijski enotnosti vseh Slovencev v okviru prizadevanj za dosego globalne zaščite. Kakšni so trenutno odnosi med Slovensko skupnostjo in ostalimi silami, ki se prav tako zavzemajo za globalno zaščito?

Toliko opevana akcijska enotnost vseh Slovencev je, po mojem morda preveč pesimističnem gledanju, dala edini pozitivni rezultat za časa tako imenovane »Cassandrove komisije«. Tedaj so slovenski predstavniki različnih političnih sil izdelali skupno stališče glede globalne zaščite, ki je samoposebiumevno odklanjalo reduktivni vladni predlog.

Od tedaj se naša akcijska enotnost skuša pokazati samo navzven in v tem je naša šibkost. Živimo pač, na našo srečo, v pluralističnem sistemu in zato so si politične skupine, v katerih delujemo Slovenci, v stalni dialektični konfrontaciji, da ne rečem konkurenci. Taka notranja konkurenca v sklopu manjšine, pa ne more dati, pri najboljši volji, navzven videza enotnosti, še manj pa konkretne rezultate.

— Kakšni pa so odnosi z ostalimi narodnimi manjšinami v Italiji?

SSK ima že tradicionalne stike s strankami drugih narodnostnih skupnosti v Italiji: z Valdostanci, Tridentinci in Furlani smo tudi sodelovali na prvih evropskih volitvah. Tridentinski poslanec Fontanari je zakonski osnutek SSK za globalno zaščito Slovencev predložil rimskemu parlamentu. Tako zakonski osnutki PCI, PSI in SSK ležijo na isti, zaprašeni polici rimskega parlamenta. Osebnó mislim, da bi morali za probleme naše manjšine bolj senzibilizirati južnotirolsko stranko SVP, ki bije učinkovit boj za zaščito nemške manjšine v Italiji, tudi zato, ker je vsa leta v vladni večini.

— Se Vam ne zdi, da je Slovenska skupnost v zadnjih letih nekoliko zanemarila stike s sorodno slovensko politično organizacijo na Koróškem?

Stikov s sorodno slovensko organizacijo nismo zanemarili, bili bi pa nedvomno lahko boljši. Z NSKS imamo vsakoletne stike, ki prinesejo plodne izmenjave izkušenj. Prepovršnim medsebojnim stikom pa ne

Slovenska skupnost o položaju na občini in pokrajini

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji redni seji 28. t.m. obravnaval predvsem položaj na tržaški občini in pokrajini, kjer je bila v preteklih dneh razprava o predloženih resolucijah z zahtevno po odstopu manjšinskih odborov Liste za Trst in laiko-socialistov.

V pokrajinskem svetu je opozicija s tremi takšnimi resolucijami preglasovala odbor, kar predstavlja nezaupnico, čeprav zakon ne predvideva obveznega odstopa odbora. Na to se je skliceval tudi predsednik in izjavil, da odbor ne misli odstopiti, čeprav so pred leti tudi socialisti in laične stranke glasno zahtevali odstop župana Cecovinija, ko je ta prejel podobno nezaupnico. Ne glede na demokratično pravico vsake stranke, da postavlja svoje zahteve, izvršni odbor Slovenske skupnosti meni, da nekatere sile vodijo take politične akcije, ki mejijo na demagogijo in močno občutijo predvolilno ozračje, zato širša javnost vedno bolj pasivno in skeptično sledi časopisnim polemikam in izgublja zaupanje v izvoljene institucije.

Da gre predvsem za predvolilno manevriranje, se je pokazalo na zadnji seji občinskega sveta, kjer so bile tudi predstavljene štiri zahteve po odstopu odbora, vendar glavni predlagatelji niso bili polnoštevilno prisotni in niso bili pripravljani na dosledno in takojšnjo diskusijo, saj so bili, recimo, svetovalci KPI za odložitve zadevne razprave. To je izrabila LpT, ki je proti svoji dosedanji praksi odlaganja izsilila takojšnje glasovanje, ki je bilo zanjo ugodno, in si sedaj kuje iz tega politični kapital. Na žalost se je tako maščevala nepripravljenost opozicijskih sil.

Slovenska skupnost se je pri tem vprašanju dosledno ravnala v skladu s skle-

pom zadnjega pokrajinskega kongresa, po katerem do deželnih volitev ne išče novih zaveznikov. Poleg tega SSK ugotavlja, da so pobudniki zadnje akcije proti manjšinskima odboroma nastopali povsem ločeno, brez iskanja skupnih imenovalcev, kar dokazuje, da so zasledovali zgolj svoje interese.

—0—

ŠTUDENTJE PROTI MAMILOM

Po nekajdnevem tečaju o mamilih, ki je bil jeseni na liceju France Prešeren v Trstu, so se študentje italijanskih in slovenskih šol zbrali, da bi skupno pripravili akcijo proti mamilom.

Vsi se zavedajo, da mora biti šola v prvih vrstah v boju proti širjenju mamil. Predvsem je treba skrbeti za informiranost in osveščanje mladih. Prav je zato, da se študentje sami čutijo soodgovorne za podobne pobude. Italijanski in slovenski študentje bodo 12. aprila v okviru »Dneva aktivne solidarnosti z narkomani in boja proti razpečevalcem hroina« priredili v Kulturnem domu v Trstu javno zborovanje, ki se ga bodo udeležili tudi predstavniki Zdravstvenega centra za socialno pomoč narkomanom, pokrajinski ravnatelj psihiatričnih storitev Rotelli in sociolog Dalla Chiesa.

SKAVTSKO DUHOVNO SREČANJE

Cilj skavtizma je oblikovanje celotne osebnosti, tudi njene duhovne plati. Verska rast se v okviru skavtskega delovanja izraža predvsem v obliki konkretnih, življenjskih izkušenj, ki so posebno za najmlajše člane izrednega pomena. Prav v tem je smisel srečanja tržaških volčičev in veveric, ki so se 26. t.m. zbrali v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, da bi skupaj odkrili verski pomen velikonočnih praznikov. Množična udeležba, veselo ozračje in zavzeto sodelovanje prisotnih — vse to je dalo sobotni pobudi pravi skavtski pečat.

Po uvodnih besedah duhovnega vodja je takoj steklo delo po skupinah. Tako so naši najmlajši s svojo ustvarjalnostjo besedo prevedli v dejanje: versko sporočilo je oživel v odrski uprizoritvi, v risbi in igri. Vsakdo ga je lahko sodoživljal z ostalimi. Postalo je dostopnejše, ker so ga sami otroci izoblikovali. To je bilo bistvo njihovega dela. In od tega uspeh srečanja, saj so bistvo popolnoma zadeli.

Vodstvo Veje voltev

SEMINAR O SABI

Ob stoletnici rojstva tržaškega pesnika Umberta Sabe je študijski center za pesništvo in združenje literarnih kritikov priredilo tridnevni seminar o pesniku in njegovem literarnem delu. Med drugimi sta na seminarju, ki je bil v Krožku za kulturo in umetnost, predavala univerzitetna profesorja Gaetano Salvetti z rimske univerze in Margherita Guidaccia z univerze v Macerati. Razveseljivo je, da se je seminarja udeležilo tudi precejšnje število mladih.

»SLUGA DVEH GOSPODOV«

Z gostovanjem ljubljanske Drame Slovensko stalno gledališče iz Trsta končuje letošnji abonmajski repertoar, vendar pa ne sezona, saj še pričakujemo med drugim uprizoritev Rebulove igre »Hribi, pokrijte nas«, z gostovanjem ljubljanske Drame. Vendar pa adaptacijo Goldonijeve komedije lahko označimo za gostovanje le v navednicah, saj krije glavno vlogo harlekina Tone Gogala, torej član našega gledališča.

Poskusi adaptacij odrskih del, ki so nastale pred stoletji, v našem primeru gre kar za 200 let, nikakor niso redki v sodobni dramatik, obenem pa tudi ne povsem moderne domislice, čeprav je le malo takih, ki ne bi samo prenesle posodobljenja, pač pa celo obogatile avtorjev original. Goldoni Petra Lotschaka pa je očitno dokaz, kako se da po eni strani ohraniti vso živahnost in igrivost beneškega dialoga in ga po drugi strani popestriti z novimi poprijemi, ga torej povsem prenesti iz kroga bogate beneške republike 18. stoletja v Združene države sredi prohibicije dvajsetih let našega stoletja. Peter Lotschak je v polnem ohranil Goldonijevo fabulo in večinoma tudi tekst z vsem zanj značilnimi domislicami in ljubezenskimi zapleti. Pantalone je obljubil hčerko Klariso Federigu Rasponiju, ki pa je padel v dvoboju s sestrinim ljubimcem. Pantalone tako Klariso nameni Silviu Lombardiju, ko se pojavi v Federiga preoblečena sestra Beatrice, ki zahteva od Pantalone, da izpolni obljubo in ji vrne denar, obenem pa skuša najti ljubimca, ki je po dvoboju neznan kam izginil. Preoblečena Beatrice in ljubimec Florindo se najdeta v istem hotelu in nevede drug za drugega najmeta istega slugo

Truffaldina, ki služi obema. Fabula se seveda srečno konča s trojno poroko in v veselje vseh.

Prava novost pa je postavitve s pomočjo diapozitivov, ki naznanjajo spremembe scene, in pianista, ki v slogu westernov spremlja dogode na odru. Ambientu so seveda primerni kostumi Marije Kobi, kakor tudi scena Petra Lotschaka, ki je poleg adaptacije poskrbel tudi za režijo. Zelo pomembna je tudi igra luči, saj je poudarek v črno-beli tehniki prvih charlotovih filmov. V tej skupni zamisli je nujno, da postane Truffaldino kompromis med harlekinom in Charlotom. Tone Gogala je s svojo živahno in temperamentno igro dosegel pravo mero zlosti dveh različnih pojmovanj humorja: sredozemskega in ameriškega. Višek sta morda sceni velike požrtije in tip tapa, ki ga zaplešeta na prvem randevuju s sobarico Smeraldino. Čeprav sluga Toneta Gogale in Smeraldine Polone Vetril izstopata, pa ostali protagonisti nikakor ne zaostajajo v kreaciji živih podob. Tako velja omeniti dodelani lik plašnega ljubimca Silvia kot ga je znal prikazati Branko Grubar. Odlične like pa so nadalje ustvarili Andrej Kurent kot Pantalon, Meta Vranič kot Klarisa, Danilo Benedičič kot dottor Lombardi, Milena Zupančič v dvojni vlogi Federiga in Beatrice, Janez Vajevc kot tipičen latin lover ter Brane Ivanc in Tone Homar.

Gre torej za predstavo, ki ne nudi le kopice prisrčnega smeha, pač pa tudi vrsto osti na človeško družbo, ki se nič kaj ne spreminja v svojih napakah pa naj jo prikazujemo v kostumih iz Goldonijevih, Al Caponijevih ali današnjih časov.

Saša Rudolf

Korošci: Pogled na Milje (Sv. Barbara)
(Foto M. Maganja)

Zanimiva okrogla miza o nasprotjih med cerkveno in civilno razporoko

Na pravni fakulteti tržaške univerze je bila prejšnji teden zanimiva okrogla miza o veljavnosti cerkvenih razsodb o ničnosti zakona za civilno pravo. Problem je postal izredno aktualen po letu 1982, ko je ustavno sodišče izdalo tri razsodbe, v katerih, med drugim pravi, da cerkvene razsodbe o ničnosti poroke ni mogoče avtomatično prenesti na civilno področje. Razsodbo cerkvenega sodišča morajo civilni sodniki pregledati s posebnim postopkom pred prizivnim sodiščem. Naj omenimo, da so takemu postopku podvržene vse tuje razsodbe, znan pa je pod imenom »delibacija tujih razsodb«. Cerkevna razsodba je torej danes v Italiji enaka vsem razsodbam iz tujih držav. Zakonec, ki je npr. v tujini že razvezan, mora razsodbo o razvezi predstaviti italijanskemu sodstvu, točneje prizivnemu sodišču, da to pregleda, ali je tuja sodbna v skladu z t.i.m. italijanskim »javnim redom«, to je z vsemi ustavnimi in civilnimi normami.

Pri okrogli mizi, ki jo je organiziral inštitut za cerkveno pravo, je sodelovala vrsta profesorjev tržaške in drugih univerz v Italiji, nastopili pa so tudi predstavniki cerkvenega sodišča in civilnega sodišča v Trstu.

Profesor Spinelli z univerze v Ferrari je v svojem posegu načel tudi problem poroke mladoletnikov. Za italijanski civilni zakonik je poroka mladega človeka prepovedana, če še ni dopolnil osemnajstega leta starosti. Mogoča je le, če se mladoletnik podvrže psiho-fizičnemu testu, ki ga opravi sodišče za mladoletne, in ugotovi, da je ta pripravljen za zakonski stan. V cerkvenem zakoniku pa je poroka mladoletnika predvidena. Moški se lahko poroči, ko je dopolnil 16. leto starosti, ženska pa 14. leto starosti. Ustavno sodišče je z razsodbo št. 16 iz leta 1982 prepovedalo prepis take konkordatarne poroke med mladoletniki, ki se niso podvrgli že prej omenjenemu testu, češ da je to v nasprotju s tretjim členom italijanske ustave, ki govori o enakosti državljanov. Utemeljitev te razsodbe je zelo jasna: ne smemo razločevati mladoletnih državljanov v dve kategoriji, v tiste, ki sklenejo cerkveno (konkordatarno) poroko in v tiste, ki sklenejo civilno poroko. Prvi naj bi bili privilegirani, ker naj bi se izognili psiho-fizičnemu testu, drugi naj bi ga pa morali opraviti. S tem naj bi bil kršen tretji člen republiške ustave, ker naj bi državljanji ne bili več enaki. Vsi ti problemi so v Italiji nastali z reformo družinskega prava iz leta 1975, ki je bistveno spremenila civilni zakonik. Z druge strani pa se t.i.m. »Konkordat« med Sveto Stolicjo in italijansko državo do danes še ni spremenil. To postavlja večkrat v zagato civilne sodnike, ki morajo, kot je dejal eden izmed teh, usklajati nove civilne norme s tistimi, ki so predvidene v že omenjenem sporazumu iz leta 1929.

»V prvih pokonkordatarnih letih se civilni sodnik ni mogel spuščati v to, ali je cerkvena razsodba v skladu z italijanskim pravnim sistemom,« je dejal prof. Lariccia z univerze v Padovi. V nadaljevanju svojega posega je tudi poudaril, da se je z uvedbo novega ustavnega sistema konflikt med kanonskimi in državnimi normami zaostрил. Prizivno sodišče je začelo pregledovati tudi cerkvene razsodbe, stranke takrat še niso mogle pristostvovati postopku. Od leta 1973 pa stranke, oziroma njihovi odvetniki, lahko pristostvujejo razpravam.

Na tej konferenci so govorniki tudi omenili, kako sta si cerkveni in civilni postopek različna in večkrat tudi neuskladjena. Bistvena razlika med obema je v tem, da je osnova obeh različna. V italijanskem postopku je nedvomno glavno vodilo princip obrambe, ki mora biti zagotovljena v vseh fazah civilnega, kazenskega in upravnega procesa. Vodilo cerkvenih norm o postopku pa je nedvomno v čim krajšem trajanju procesa. Cerkveni sodnik lahko v nekaterih primerih celo zavrne prisotnost obrambe, če smatra, da ta ni potrebna. Ta princip je ohranjen tudi v novem cerkvenem zakoniku.

A. L.

—o—

KITARIST IGOR STARC V GALLUSOVI DVORANI

V dvorani tržaške Glasbene matice je v četrtek, 24. t.m., nastopil za koncertni niz Mladi mladim kitarist Igor Starc, ki je že večkrat zelo uspešno koncertiral in sam poučuje kitaro na Glasbeni matici. Izvajal je dela raznih skladateljev, med temi so bili Španec Ferdinand do Sora, Paganini, neapeljski skladatelj Giacomo Gorzanis, ki je več let živel v Trstu in dela znanih skladateljev za kitaro, kot Villa Lobos, De Falla in drugi. Razveseljivo je dejstvo, da se je koncerta udeležilo veliko število mladih, saj je bil koncert tudi zanimiva priložnost, da se poslušalci po Starečvi razlagi seznanijo z glasbilo in s skladbami in skladatelji, katerih dela je izvajal na koncertu.

Motiv z Repniča

(Foto M. Maganja)

DEMETRIJ CEJ V TRŽAŠKI KNJIGARNI

V četrtek, 24. t.m., je v Tržaški knjigarni bila otvoritev likovne razstave del Demetrija Ceja. Umetnika in njegovo ustvarjanje je predstavil Jožko Vetrih, po predstavitvi pa je umetnik na originalen način prikazal svoje ustvarjanje.

Začela se je pevska revija »Primorska poje«

V petek se je v Ljudskem domu v Sv. Križu začela pevska revija Primorska poje, ki jo prirejata Zveza slovenskih kulturnih društev in Združenje pevskih zborov Primorske. V štirinajstih letih delovanja je ta pevska manifestacija postala ena najtradicionalnejših priložnosti za nastope pevskih zborov s te in druge strani mje. Na letošnji Primorski poje bo tako nastopilo 123 zborov, ki bodo razporejeni v 12 večerov. Pevski zbori bodo tako nastopili še v Podbrdu, Prvačini, na Pivki, v Portorožu, v Komnu, Šempasu, Gorici, v Ljesah, Vipavi, Trstu in v Idriji, kjer se bo letos zaključila Primorska poje.

Revija je torej ena najmasovnejših prireditvev, ki jih prirejajo v naših krajih. Opaža se tudi, da so se skoraj v vse pevske zборе vključili tudi mladi pevci, kar je bilo še pred nekaj leti skoraj neopazno. To so vsekakor pozitivni znaki zamejskega in tudi onstranmejnega pevskega udejstvovanja, ki jih potrjuje dejstvo, da bo na letošnji reviji prvič nastopilo kar 11 pevskih zborov. Niso pa vsi na novo nastali, med štirim zamejskimi, ki letos prvič nastopajo na reviji, je edino ženski zbor iz Repentabra nov pevski zbor, ostali zbori imajo za seboj dolgo in uveljavljeno pevsko tradicijo, kot recimo mešani zbor sv. Jerneja z Opčin, ali obnovljeni mešani zbor SKD

Barkovlje, ki so imele znane pevske zборе. Vsekakor pa je pozitivno, da ti zbori nastopajo in potrdijo svoje delovanje tudi na tej pevski reviji.

Lahko bi torej rekli, da je glavna značilnost Primorske poje številčnost nastopajočih. Organizatorji sami se zavedajo vseh težav, ki jih priredba prinaša, večkrat se je zato razpravljalo, da bi se spremenila oblika te prireditve, vendar objektivni in subjektivni razlogi so preprečevali, da bi se odločili tudi za kakšno drugačno obliko prireditve.

Predvsem gre za vprašanje kvalitete nastopajočih zborov. Velika razlika v kvaliteti pevskih zborov bi morda narekovala drugačne oblike prirejanja pevske revije, to pa v danih pogojih očitno ni mogoče. Če govorimo o zamejskih zborih nasplošno in ne samo glede Primorske poje, ki se je začela v petek, bi lahko samo pripomnili, da pri 46 pevskih zborih s tržaške, goriške in videmske pokrajine, ki letos nastopajo, poleg vseh tistih cerkvenih in drugih, ki se ne mislijo udeležiti letošnje revije, bi si lahko pričakovali, da bi Slovenci, ki živimo v zamejstvu, iz te mase pevcev in pevk lahko ustvarili reprezentativen pevski zbor, ki nas bi lahko častno predstavljal ob katerikoli priliki.

Seja občinskega sveta v Gorici

Občinski svet v Gorici se je sestel v ponedeljek, 21. marca, da bi razpravljajal o nekaterih važnih pa tudi tekočih zadevah. Pozornost je najprej vzbudila interpelacija liberalnega svetovalca, ki je zahteval, da se občinski svet izreče o neki kočljivi zadevi; šlo je namreč za imenovanje predstavnika v upravni svet goriške hranilnice (Cassa di risparmio), imenovanje, ki ga občinski svet ni pravočasno izvedel; lansko leto je bil predlagan predstavnik oz. tajnik republikanske stran-

SREČANJE

NA GOSPODARSKI ZBORNICI V NOVI GORICI

V petek, 25. marca, je bilo v Novi Gorici, na sedežu medobčinske gospodarske zbornice, srečanje med predstavniki gospodarskih zbornic in občine Gorice in Nove Gorice. Predsednik zbornice iz Nove Gorice Benjamin Besednjak je pred iztekom svoje mandatne dobe povabil predsednika trgovinske zbornice iz Gorice Delia Lupierija in goriškega župana Scarna. Na srečanju so ocenili skupno doseženo delo in se zavzeli za okrepitev kooperacije med podjetji v obmejnem pasu. Predsednik Besednjak je poudaril potrebo po ustanovitvi mešane gospodarske zbornice, za katero so bili že izdelani predlogi. Nadalje so razpravljali o izvajanju goriškega sporazuma oziroma o blagovnem prometu in ugotovili velik napredek v gospodarskem poslovanju.

CESTA NA SABOTINU

BO ZGRAJENA DO LETA 1984

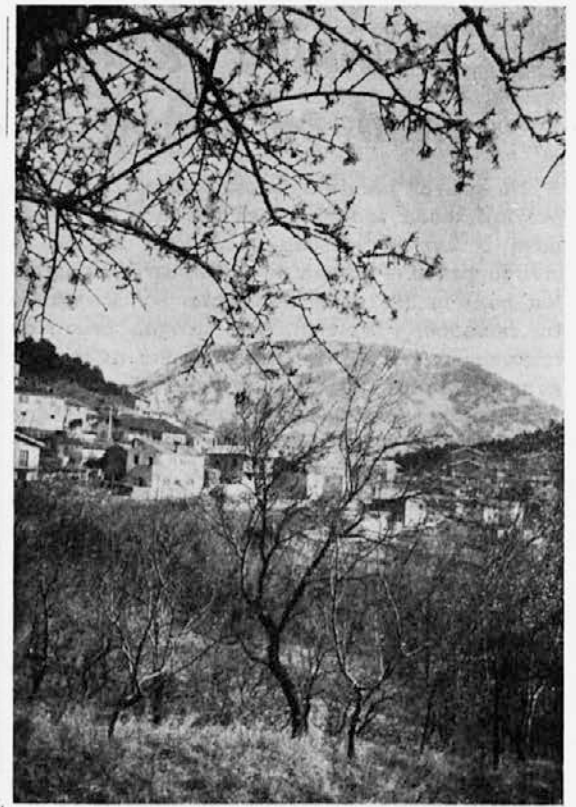
Na srečanju, ki je bilo v Novi Gorici pretekli petek med predsednikom IS Slovenije Zemljaričem in predstavniki novogoriškega političnega in gospodarskega življenja, je bil govor tudi o cesti, ki bo preko Sabotina povezovala Novo Gorico z Goriškimi Brdi. Gre za izreden objekt, ki je predviden v Osimskih sporazumih in ki ga gradita obe državi podpisnici. Na italijanskem ozemlju so že pred leti začeli z deli, ki pa so v tem trenutku zaustavljena. Na jugoslovanski strani načrt predvideva začetek gradnje v prihodnjem mesecu, dela pa naj bi se zaključila sredi prihodnjega leta; stroški bodo znašali — vključno z izgradnjo novega mosta pri Solkanu — približno 44 milijard starih dinarjev.

SREČANJE JAMARJEV

V soboto in nedeljo je bilo na Vrhu dvo-dnevno srečanje jamarjev, ki so se ga udeležili jamarji iz Slovenije, Koroške in naše dežele. Pobudo za to prvo srečanje je dalo slovensko jamarsko društvo Kraški krti. Udeleženci so sodelovali pri okrogli mizi, organizatorji pa so tudi poskrbeli za obisk nekaterih najznačilnejših jam na goriškem in tržaškem Krasu.

ke Esposito, ki ni dobil popolnega soglasja niti v svoji stranki, demokristjanski svetovalci pa so izjavili, da ne bodo glasovali zanj. Po izteku roka, je predsednik deželne vlade Comelli imenoval (to mu namreč omogoča zakon) Esposita v upravni svet goriškega bančnega zavoda. To je sprožilo tudi interpelacijo liberalnega svetovalca z zahtevo, da Esposito da ostavko s tega mesta. To zahtevo je podprlo 15 svetovalcev, 14 je glasovalo proti, štirje so oddali bele glasovnice. Ker večina, ki danes vodi občinsko upravo, šteje 29 svetovalcev, je jasno, da predlog ni dobil samo glasov opozicije (10) ampak tudi lepo število glasov iz vrst same večine. Ni dan vedeti, kaj bo sedaj storil republikanski predstavnik.

Drugo važno vprašanje se je nanašalo na resolucijo, ki so jo soglasno predstavile vse skupine glede poslovanja na mejnih prehodih. Ugotovljeno je namreč, da je tovorni promet čez novi goriški mejni prehod v stalnem padcu, ta promet pa se veča na tržaških mejnih prehodih. Vzrok temu so različni predpisi, ki urejajo plačilo carin in drugih dajatev čez tržaški oziroma čez druge mejne prehode. Te ugodnosti, ki so veljale pred leti na Tržaškem samo za nekatere proizvode, so sedaj razširjene na vse uvoženo blago. Skratka gre za favoritizem. In zato so v goriškem občinskem svetu vse sile zahtevale enotno ravnanje na vseh prehodih z Jugoslavijo. Izražena je bila tudi potreba, da se najde enotnost gledanja s Trstom in Vidmom glede obmejne politike. Na seji so med drugim tudi sprejeli ostavko dosedanjega odbornika za osebje Fantinija (PSDI), ki je postal predsednik ustanove za ljudske hiše (IACP); v odboru ga bo zamenjal njegov strankarski tovariš Tacchinardi, v občinskem svetu pa dr. Bancheri. Šlo je praktično samo za zamenjavo oseb, čeprav so socialdemokrati računali, da bodo v odboru dobili bolj pomembno mesto; čutijo se namreč prikrajšani!

KOMORNI KONCERT

V KATOLIŠKEM DOMU

SMREKK iz Gorice je v torek, 22. marca, priredil v Katoliškem domu komorni koncert, na katerem so nastopili flavtistka Maria Teresa Tomatis, klarinetist Giovanni Tomatis in pianist Hilarij Lavrenčič. Gre za mlade glasbenike, ki so pred kratkim zaključili svoj glasbeni študij in ki jih družijo veliko veselje do glasbe, a ne samo to. Na koncertu so namreč dokazali, da jim je predvsem do tega, da pri ustvarjanju glasbenih del dokažejo pripravljenost in resen pristop do teksta. Vsi trije so se namreč dobro izkazali na tem koncertu, ki se ga je udeležilo kar lepo število poslušalcev. Spored je bil tako zasnovan, da sta prišla do izraza oba instrumenta ob stalni spremljavi klavirja. Trije mladi glasbeniki so izvedli dela Haendla, Bacha, Roussla, Poulenca in von Webra; dokazali so, da so dobro pripravljeni, in pri občinstvu pustili lep vtis.

Društvo krvodajalcev iz Sovodenj

V petek, 25. marca, je bil v gostilni Ožbot v Rupi drugi redni občni zbor Društva krvodajalcev iz Sovodenj. Na začetku je predsednik Branko Černic pozdravil goste, med njimi sovodenjskega župana Vida Primožiča. Ta se je za pozornost zahvalil in v svojih izvajanjih zaželel obilo uspeha društvu pri njegovem delu. Občni zbor so pozdravili še pevski zbor Rupa - Peč, katerega predstavniki se niso mogli udeležiti občnega zbora zaradi nastopa na reviji Primorska poje, in predstavniki društva krvodajalcev iz Doberdoba. Predsednik je nato poudaril pomen društva, opozoril na njegove cilje ter svoj govor zaključil z verzij domačina Franja Rojca »Iz žile v žilo, ljubeče do src«, kar lepo ponazarja naloge in delo krvodajalca.

Sledilo je poročilo tajnice Marinke Batič, ki je prisotne seznanila s triletnim de-

lovanjem društva. Navedla je podatke o številu novih članov, o številu aktivnih članov in podatke o darovanju krvi. Tajnica je člane opozorila na škodljive posledice uživanja prevelike količine hrane in pijače, saj vse to onemogoči krvodajalce. Iz poročila je bilo razvidno, da se društvo nahaja v težavah zaradi pomanjkanja primernih prostorov. Društvo ima od vsega začetka prostore v zasebni hiši v Gabrijah pri požrtvovalnem članu Ivu Boškiju. Društvo si je prizadevalo, da bi našlo primerne prostore in je v ta namen trkalo na razna vrata, tudi na občinska, a do zdaj zaman. Sledilo je še poročilo blagajnika Oskarja Jurca. Na koncu so bile volitve novega odbora. Ta je sestavljen iz 13 članov, po trije člani pa sestavljajo nadzorni odbor in razsodišče. Prva seja novoizvoljenega odbora bo čez nekaj dni.

Remo Devetak

Konferenca o višjih oblikah gospodarskega sodelovanja v obmejnem pasu

V okviru letošnjega sejma ESPOMEGO, ki bo proti koncu aprila in v prvih dneh maja, bo poleg že običajnih razstav raznovrstnega blaga ob prisotnosti številnih evropskih držav, Kitajske in Indije, strokovni posvet o višjih oblikah gospodarskega sodelovanja. Konferenco na to temo organizirajo goriška in novogoriška trgovinska zbornica, občina Gorica in Nova Gorica in nekatera gospodarska združenja z obeh strani meje. V petek, 25. marca, se je na goriškem županstvu sestala delovni odbor za pripravo te konference, goriško delegacijo je vodil odbornik Ciuffarin, novogoriško pa mag. Lucijan Vuga. Na sestanku so se dogovorili o vsebinski zasnovi in o drugih organizacijskih aspektih konference. Vršila se bo v

dveh dneh: 5. maja bo otvoritev v jutranjih urah s pozdravom predstavnikov oblasti; sledila bodo poročila strokovnjakov. Prvo se bo nanašalo na družbeno-gospodarski sistem v obeh državah s posebnim ozirom na mednarodne gospodarske odnose; drugo poročilo bo imelo za temo zakonodajne predpise, ki urejajo to sodelovanje, v popoldanskih urah pa so na programu sporočila, informacije o izkušnjah s tega področja. Naslednji dan, 6. maj, je posvečen obisku podjetij in tovarn na obeh straneh meje in srečanju med gospodarstveniki Italije in Jugoslavije. Na konferenco bodo povabili gospodarske operaterje iz naše dežele, Veneta in Lombardije, na jugoslovanski strani pa iz Slovenije in Hrvaške.

Ciklus nedeljskih koncertov v Gorici se je zaključil

Tudi letošnji ciklus nedeljskih koncertov je zaključen: nadvse spodbudno se je končal z nastopom korejske violinistke Hae Sung Kang, ki jo je na klavirju spremljala Veronique Grange. Violinistka je zmagovalka Mednarodnega natečaja Rodolfo Lipizer in je s tem v zvezi tudi nastopila v Gorici v ciklusu koncertov v prireditvi Kulturnega društva Lipizer, pod pokroviteljstvom goriške hranilnice in občine ter RAI, ki je zaključni koncert tudi snemala in ga bo v kratkem predvajala na televizijskih ekranih.

Kritika ni lahka, ker bi lahko izzvenela kot pretirana hvalnica za nastopajoči mladi koncertistki, ki sta z visoko umetniško kvaliteto svojega nastopa navdušili kritiko in občinstvo.

Najprej je Hae Sun Kang predstavila Bachovo strogo, a izredno zvočno Sonato za samo violino v g-molu. Cudovita je bila naslednja izvedba Saint Sänenove Uvod in Rondò, ki ima popolno glasbeno temo in kjer se res pokaže v polni luči izredna tehnika izvajalke, kar je občinstvo razumelo in jo nagradilo s pravim navdušenjem. Nadpovprečna je bila tudi stalna

spremljava Grangejeve, ki je znala pravilno osvetliti svojo spremljevalno vlogo z izrednim časovnim smislom.

Sledila je Debussyjeva Sonata v g-molu, igrivo impresionistična, kjer se senčne in sončne strani te glasbene partiture križajo in lovijo v prelepo skladnost. Čistost izvedbe violine in klavirja je pokazala tudi Chauszonova skladba »Poma« in še zlasti »Air bohémien« Sarasata, ki je s svojimi ciganskimi značilnostmi prepolna čustvenosti in muzikalčnosti. Izven programa sta umetnici predstavili Schubertovo »Čebelo«.

Med obema deloma nastopa, v pavzi, je deželni svetovalec za kulturo, dr. Tripani, ki je s svojim zanimanjem omogočil ciklus koncertov dua Kang-Grange v naši deželi, pohvalil intenzivno delovanje kulturnega društva Lipizer in njenega predsednika prof. Quallija. Poudaril je, da je delo društva v ponos ne le Gorici, ampak celi deželi. Umetnici Kangovi so nato podarili sliko v spomin na Prvi violinski natečaj »Rodolfo Lipizer«.

E. L.

Duo Bergant-Lorenz v goriški stolnici

V četrtek, 24. marca, je bil v goriški stolnici koncert, na katerem sta nastopila slovenska virtuoza Tomaž Lorenz in Hubert Bergant. Večer je priredilo SKPD Mirko Filej iz Gorice, ki že vrsto let prireja v mestu kvalitetne koncerte iz »težnje po povezavi s sočlovekom v iskanju skupnega utripa, utehe in miru«, kot je rečeno na koncertnem listu, kar izhaja iz ugotovitve, ki jo je nekje zapisal Igor Stravinski: »Glasba se nam razodeva kot element povezave z bližnjim in z Bitjem«. Da je to res, nam je potrdil tudi koncert v goriški stolnici, ki se ga je udeležilo lepo število poslušalcev in ljubiteljev lepe glasbe. Predstavila sta se violinista Tomaž Lorenz, član svetovno znanega tria

Lorenz in organist Hubert Bergant, ki je že večkrat koncertiral v Gorici. Prvi del sporeda je obsegal sonate za violino in orgle Corellija, Haendla in Bende. Izvajalca sta dokazala vrhunsko podajanje, čudovito zlitost in uigranost in odlično interpretacijo; vse to sta ponovno izrazila v drugem delu, ki se je začel z izvajanjem Kantilene za violino in orgle Primoža Ramovša, ki je to skladbo napisal nalašč za duo Lorenz-Bergant; skladba je presunila in po svoji izvirnosti očarala občinstvo. Koncert se je zaključil s kompozicijo Slavenskega, Sonata religiosa za violino in orgle. Večer je bil izredno doživetje; želeli bi, da bi društvo še naprej gojilo tovrstno dejavnost.

ŠPORT

DEŽELNO PRVENSTVO DEČKOV

OLYMPIA - KOŠIČ — MANIAGO 3:0
(15:4, 15:0, 15:1)

OLYMPIA - KOŠIČ — INTER 1904 0:3
(12:15, 10:15, 12:15)

Olympia - Košič: Terpin Andrej, Spacapan Simon in Ivo, Cotič Igor in Robert, Košič Beni in Herman, Podveršič Damjan, Maraž.

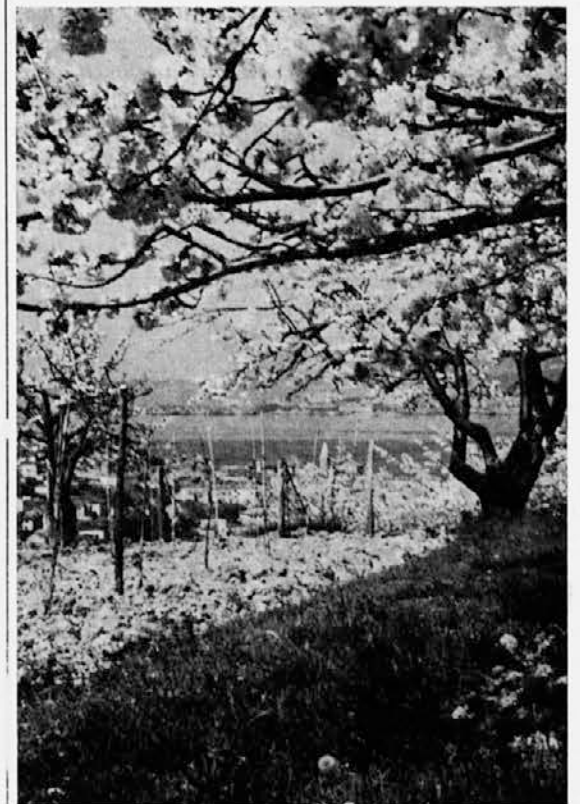
V soboto in nedeljo se je Olympia - Košič udeležila deželnega prvenstva dečkov v S. Giovanni al Natisono. Najavljeno je bilo sicer, da se bo udeležila prvenstva mladincev v Maniagu, a ker sta obe prvenstvi potekali istočasno in je goriško moštvo imelo več možnosti za uspeh v kategoriji dečkov, so se Goričani odločili za to.

V prvi tekmi so prepričljivo premagali predstavnik pordenonske pokrajine, to je ekipo iz Maniaga. Nasprotniki se sploh niso mogli uspešno zoperstavljati Goričanom, saj so jih slednji daleč nadkriljevali bodisi po tehnični pripravi kot po uigranosti. Poleg tega so Goričani igrali zelo zbrano in umirjeno.

V nedeljo so se fantje Olympie - Košič pomerili s tržaškim Interjem, ki je prejšnjega dne gladko odpravil videmskega predstavnika PAV Natisonio prav tako s 3:0. Žal so bili Tržačani premočni za mlade Goričane. Tržaška ekipa je že vrsto let deželni prvak in razpolaga z res odličnimi igralci. V vrstah Interja igra Longo, ki je državni reprezentant mladincev. Ekipo sestavljajo predvsem visoki igralci, ki igrajo predvsem na mreži, medtem so Goričani mlajši in zato tudi manjši. Goričani so se v tej tekmi res izkazali in se potrudili predvsem v obrambi. Že v začetku je bilo razvidno, da ne bodo igrali podrejene vloge. Z veliko borbenostjo so večkrat spravili v težave nasprotnike, saj so v vseh treh nizih tudi vodili. Na žalost je pa takrat prišla na dan izkušnost Longa in tovarišev.

Kljub negativnemu izidu so Goričani z rezultatom zadovoljni, saj so osvojili drugo mesto v deželi in so se tudi v slednji tekmi dobro izkazali, za kar zaslužijo vsi pohvalo.

G. R.

Deželni svetovalec

D. Štoka za ustanovitev

Narodnega sveta

Naše uredništvo je ob priložnosti velikonočnih praznikov postavilo dr. Dragu Štoki nekaj vprašanj. Našim bralcem njegove odgovore radi posredujemo, saj je bil ves razgovor v res sproščenem duhu.

NOVI LIST: Po mnogih letih, to je od prvega deželnega kongresa Slovenske skupnosti, ki je bil maja leta 1975 v Devinu, niste več deželni tajnik SSK. Je bila to Vaša odločitev ali odločitev vodstva?

ŠTOKA: Mislim, da je bil ta sklep obojestranski, to je moj in vodstva naše stranke. Začutili smo, da je rotacija potrebna, zato se nam je zdelo pametno, da do nje tudi pride. Osnutek deželnega vodstva SSK je sicer nastal že leta 1964 ob prvih deželnih volitvah, ko smo goriški in tržaški demokratični Slovenci šli prvič na deželne volitve, nato so se stiki v obojestransko smer razvijali vse bolj plodno do leta 1975, ko smo organizirali naš prvi kongres v Devinu. V presledkih dveh let so se potem zvrstili deželni kongresi Slovenske skupnosti v Števerjanu, v goriškem Avditoriju ter januarja letos na Opčinah.

NL: Kako so po Vašem mnenju potekali ti štirje deželni kongresi?

ŠTOKA: Osebnostno mislim, da so bili zelo bogati, tako po prispevkih posameznih gostov, od predstavnikov italijanskih strank do koroških Slovencev in seveda predstavništva SZDLS iz matične domovine, s katero smo imeli vedno in seveda imamo dobre stike.

NL: Če smemo biti indiskretni v zvezi z odnosom med SSK in matično domovino, kaj je res, da so se v zadnjem času odnosi nekoliko ohladili, mislimo na obisk jugoslovanskega zunanjega ministra in okrnjeno enotno slovensko delegacijo?

ŠTOKA: Odnosi med SSK in matično domovino, predvsem seveda Slovenijo, morajo biti obojestransko učinkoviti, stalni in pravični. Matična domovina se gotovo zaveda velike vloge, ki jo SSK vsak dan igra na narodnem, socialnem in političnem območju. Doba pošiljanja naših slo-

venskih ljudi v italijanske stranke se je izkazala za nepravilno, zato je prav, da narodnostna ideja Slovenske skupnosti dobi prednost pred ideološko potjo, ki jo posebej v Trstu nekateri z vso silo zagovarjajo, kljub neštetim negativnim posledicam za naš narod v zamejstvu.

NL: Povrnimo se na enotno delegacijo. Kaj vi mislite o njej, ne glede na okrnjeni obisk pri Mojsovu?

ŠTOKA: Zame ne obstaja »okrnjena« enotna delegacija. Ali je enotna ali je ni, drugače so neke zbrani predstavniki raznih strank in organizacij. Osebnostno sem seveda za enotno delegacijo Slovencev v Italiji, mislim pa, da je imela v raznih okoliščinah SSK prav, ko je zahtevala dvojno: reprezentančnost delegacije, kar bi ji pri italijanskih oblasteh dala vso drugačno politično težo, ter neinstrumentaliziranje katere koli politične sile, oz. organizacije!

NL: Kaj mislite s tem?

ŠTOKA: Konkretno: Deset ali koliko ljudi nima smisla, da potuje v Rim od Pertinija, Fanfanija, Berlinguerja do Nilde Jotti, Andreottija, Piccolija itd., če ni tudi številčno reprezentativna, kar pomeni, da bi zaradi mene lahko šla v Rim le dva predstavnika Slovencev v Italiji, kot se npr. dogaja na Koroškem: eden iz enega tabora, drugi iz drugega ideološkega tabora. Če predstavlja predsednik SVP Magnago celo Južno Tirolsko in nemško narodno skupnost, ne vidim ovir, da bi se ne smeli Slovenci v Italiji zediniti za dva predstavnika, ki bi dajala zgled pri rimskih oblasteh naše odločnosti!

NL: Kako bi to bilo izvedljivo, ko pa vemo, da smo žal Slovenci v Italiji razkropljeni na razne stranke in ideološke organizacije?

ŠTOKA: Tu je jedro problema. Teorija vključevanja v italijanske, oz. vsedrjavne stranke nas je zapeljala v slepo ulico. Glede enotne delegacije Slovencev v Italiji, za katero sem globoko prepričan, da mora obstajati in delovati, pa vidim rešitev le v enem izhodu: v ustanovitvi nekega stalnega narodnega sveta Slovencev v Italiji, ki naj združi narodnostno in politično vse Slovence v Italiji, ne glede na ideološko opredelitev. Ta svet bi se moral redno sestajati, obravnavati naša pereča vprašanja, nanje dobiti ustrezne odgovore. Misli, želje, sklepe, odločitve, bi nato dva predstavnika posredovala in zagovarjala pred rimskimi in beograjskimi oblastmi v imenu vseh!

NL: Zakaj beograjskimi oblastmi?

ŠTOKA: Zato, ker se mi zdi prav, da je Jugoslavija, kot direktna podpisnica osimskega sporazuma in še prej londonskega memoranduma stalno obveščena o naših problemih, ki gredo od globalne začite do vsakodnevnih vprašanj!

NL: Recimo?

ŠTOKA: Ne vem, mnogo je teh »malih« rešenih vprašanj, oz. vprašanj, ki nastajajo vsak dan. Je na primer, ne glede na problem glo-

balne začite, prav, da nam poštna uprava pošilja na Kras pismonoše in uradnike, ki ne znajo besedice našega jezika?

NL: Podobnih problemov je res ničkoliko. Toda pojdimo naprej! Imate kot predsednik deželne komisije za promet, prevoznništvo in turizem veliko ali malo zadoščenja?

ŠTOKA: Dejal bi, da veliko. Omenjena komisija je v obdobju enega leta — toliko časa ji načeljujem — odobrila približno 200 milijard lir za razne potrebe naše dežele, od tržaškega pristanišča do raznih turističnih in športnih objektov (med temi je tudi financiranje za obnovitev, oz. gradnjo žičnice na našo slavno romarsko svetišče, to je na Višarje). Poleg tega smo z omenjeno deželno komisijo bili na uradnih obiskih v Sloveniji, kjer so nas zelo prisrčno sprejeli, na Koroškem, se na licu mesta seznanili s problemi Kanalske doline; upam, da bomo v kratkem času obiskali Sappado-Ploden, Zoncolan ter Arto Terme, da se tako točno seznanimo z vsemi problemi teh krajev. Na koncu pa bom skušal našo komisijo seznaniti še, in to na kraju samem, s problemi sesljskega zaliva ter Gradeža.

NL: Za zaključek še eno vprašanje: Kako se pripravljate, mislim osebno ter kot SSK, na prihodnje deželne volitve?

ŠTOKA: Bili smo kot stranka med prvimi, ki se je odločila za svojega nosilca. Volitve bodo, tako pravijo, konec junija letos, kar pomeni, da imamo pred seboj približno tri mesece volivne propagande. Naši kongresi, novembra na Goriškem, decembra na Tržaškem ter januarja na Opčinah so ponovno potrdili navezanost našega ljudstva na svojo edino slovensko narodno-obrambno stranko. Ta zavest je veliki večini naših ljudi v krvi in nihče je ne more uničiti! Zadovoljen sem, ker je tudi vodstvo in sploh aktiv-

ni vodstveni del Slovenske skupnosti pokazal, kot vedno doslej, veliko mero zrelosti, želji po samostojnosti, neodvisnosti, po demokratični zavesti in po vedno boljših stikih z matično domovino in z vsemi Slovenci — ne glede na ideologijo — v zamejstvu, po povezovanju z demokratičnimi strankami in z drugimi narodnostnimi skupnostmi v Italiji.

Stranka, oz. narodnoobrambna organizacija, ki ima vse te vrline v svojem programu, v svojem vodstvu in v zavesti svojih somišljenikov ter volilcev, sme vsekakor s ponosnim čelom in mirno vestjo na junijske upravne volitve na Goriškem ter na deželne, na katerih bo SSK seveda ponovno nastopila in si prizadevala izvoliti svojega predstavnika v deželni svet, brez katerega bi bili vsi Slovenci narodnostno in politično izredno osiromašeni.

S TRŽAŠKEGA**KOT PRVE LASTOVKE ...**

Kot smo v našem listu že poročali, se začenjajo kazati v Trstu spet trumice »turistov« iz Jugoslavije, prihajajoče iz Bosne in južno od tam. Srečavamo pa tudi posameznike, npr. na glavni pošti, ki odpošljajo številne paketiče po pol kilograma. Ni si treba preveč beliti glave, da se ugane, da je v njih kava. Zdi se, da so bivši množični »turisti« iz Jugoslavije pogruntali, da se spleča poslati na obisk v Trst le kakega posameznika iz vasi, ki potem po pošti oskrbi s kavo in morda še s čim vse druge. Polog zanj pač zberejo vsi skupaj.

Še vedno se kažejo v našem mestu tudi številni črnici in cele družine iz Turčije ali od kod drugod z Bližnjega vzhoda, tudi s tremi majhnimi otroki in celo dojenčki, pokritimi v dežju in mrazu samo s kakšno ruto. Kam so namenjeni in po kaj? Oblasti se očitno ne zanimajo za to in niti otroško skrbstvo.

—o—

**ALI SE JE SPREMENILA
ČLOVEKOVA VEST?**

Italijanski dnevnik »Il Corriere della sera« je objavil priložni, v kateri razpravljajo strokovnjaki raznih poklicev in nazorov s filozofi in pravniki vred o vprašanju mladih morilcev, ki se po umoru (tudi najbližjih sorodnikov, celo matere) izgovarjajo, da ne vedo, zakaj so to storili. In zares ni mogoče ugotoviti vzroka za njihovo dejanje. Kakšen je torej vzrok, zaradi katerega so zagrešili umor, včasih celo večkratni umor? Ali zares ugaša glas vesti v človeku, ki ga je doslej nezmotljivo vodil, čeprav ga človek ni vedno poslušal. In kaj bi bil vzrok take utišaniosti vesti, v kar pa je zelo težko verjeti. Morda splošno moralna degradacija družbe, v kateri je takorekoč že skoro vse dovoljeno ali najde opravičilo?

PRAZNIKI POVEZUJEJO DRUŽINE

Prazniki, posebno Velika noč in Božič, so velika priložnost za povezovanje družin, ki jih delavniki neusmiljeno ločujejo, saj morata oče in največkrat tudi mati na delo, otroci pa v vrtec ali v šolo. Vsi se snidejo kvečjemu zvečer za uro ali dve, pogosto pa še to ne, kajti majhni otroci že spijo, ko se vrne oče. Včasih pa je tudi mati tista, ki se zadnja vrne, če ima kje popoldanski delovni čas.

Za praznike pa so vsi doma. In ostanejo lahko skupaj od jutra do večera. Velika noč oziroma zadnji dnevi velikega tedna nudijo materam (in babicam), pa seveda tudi očetom priložnost, da otroke uvajajo v velikonočne navade in obrede. Mame ali babice lahko skupaj z otroci barvajo pirhe, kar je veliko veselje za otroke, in potem pripravljajo v košari ali košarici jedila za blagoslov. Lepa je skupna pot staršev in otrok k velikonočnim obredom v cerkev. In potem praznični »žegen« zjutraj na Veliko noč in praznično kosilo, popoldne pa skupen sprehod ali izlet. Otroci so presrečni, da imajo mater in očeta ves dan pri sebi, in to jim bo ostalo dolgo ali za vedno v spominu kot najbolj srečen dan.

Lev Detela**Ob križu na veliki petek**

Križ Kristusovega trpljenja in smrti! Teško nam je na ta tihi in samotni dan. Ljudje prihajajo v cerkev s pazljivimi koraki in potišanim glasom.

Vsakdo od nas nosi s seboj svoj križ, dan pa je treba vzdržati vseeno, kot je treba. V skrivnostnem mraku cerkve prisluškujem svoji notranjosti, luščim se tja pod tihi cerkveni svod, kjer se prižigajo samote nebes in zemlje. Premišljuje o prehojeni življenjski poti in o tem, ali sem jo dobro in primerno mojstril.

Križ Jezusovih temnih ur, njegovih ran in udarcev. Čutim, kako se mi misli trgajo pod obokom božjega neba. Vidim ga, okronanega s trnjem in osatom, zasramovano povitega v raztrgane krpe, na križu na gori, polni kamenja, sredi surovih in zmedenih obrazov, ob uri, ko je v kis namočena goba že dobra sanja in zaupanje v boljšega človeka!

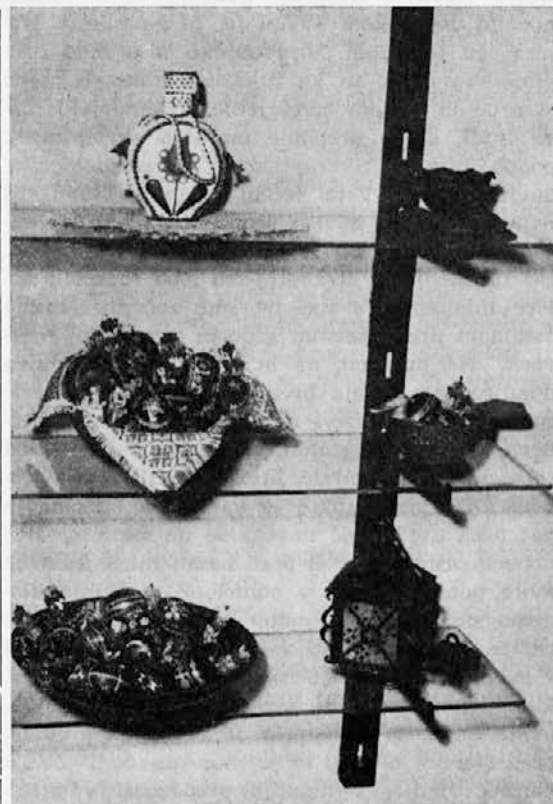
To so ure, v katerih z usodno močjo začutimo, kaj pomeni izguba usmiljenja, propad dobrosrčnosti. Toliko hudega je na svetu. Gore človeških prošelj, vode in solz trpljenja, ogenj in kri so znamenja sveta brez odrešilnega križa. In vendar vidimo tudi križ, v katerem krščanski svet spozna svoj pravi obraz. Križ, ki te odreši trpljenja, križ ljubezni in vstajenja. Križ, na katerem je umrl, da lahko živiš naprej. Velika noč še vedno traja. Veliki petek trpi v dolgo noč, je brat sestri žalosti in sestri bridkosti in bratu obupu. In vendar je v njem že tudi nevidno prisotno tisto, kar bo jutri vstajenjsko oživelo. Sonce, radost, roža, svit in zora, pesem o Slavi Bogu na višavi ...

V cerkveni poltemi je naduse tiho. Čutim, da je s svojo odrešilno ljubeznijo vsepovsod vstajenjsko prisoten. Kljub te-

**NE VOZITE SE ZA
VELIKONOČNE PRAZNIKE
NA DOLGE IZLETE**

V nekaterih severnoevropskih državah, npr. v Nemčiji, imajo navado, da se podajajo že za Veliko noč na dolge izlete in potovanja, npr. v Italijo, v dobri veri, da je takrat v Italiji ali kje v Dalmaciji že pomlad, kar pa ni vedno res. Kot vemo, zna nastopiti tudi za velikonočne praznike, posebno če so zgodnji kot letos, zelo slabo in mrzlo vreme.

Zato ni svetovati, da bi se spuščale naše družine, posebno če imajo majhne otroke, za velikonočne praznike na dolge izlete z avtom ali šle celo taborit. Odsvetovati je tudi izlete v gore, kajti v tem času so možne v gorovju nagle vremenske in temperaturne spremembe. Akutna je tudi nevarnost plazov. Takim nevarnostim so veliko bolj izpostavljeni tisti, ki prispejo od drugod in ne poznajo tamkajšnjega podnebja in terena. Bolje se je podati ob praznikih na krajše, poldnevne izlete kam v bližnjo okolico, ali k morju ali kam drugam, a kjer nas ne more presenetiti kaj čisto nepredvidenega in nas morda celo spraviti v nesrečo.

Velikonočna navada: pirhi (Foto M. Maganja)

mu veliki petek bivanja ni premagan. Zmeraj znova jih zagledamo, robate, surove obraze prostaških krvnikov, sulice, ki so ga prebodle, žeblje, ki so se zarezali v meso in kri. Eksplozija krvoprelitja, mučeni, prebičani, sestradani kaznjenci najrazličnejših Auschwitzov, znamenja trpljenja in smrti, kot so jih v Goyevih »Ustrelitvah tretjega maja« ali Picassovi »Guernici« vklesali v trdi kamen Golgate veliki umetniki in filozofi, so sence nad to našo pokrajino. Biti bi morale izven tebe in mene, zakaj vstajenjska ljubezen je močnejša, kot brezna strašne razdvojenosti. Križ je močnejši, kot omotični ples senc iz sovraštva in laži. In njegovo veliko odpuščanje je bistvenejše, kot vse zlo in krivica.

Veliki križ Jezusovega trpljenja in smrti! Ti mogočni simbol premagovanja trpljenja in smrti! V njem je moč, ki ji ni imena. To ni križ smrti, ker je leta na vstajenjski dan za vedno premagana. Zato je križ znamenje vere in čudeža, ki nam podari moč in radost.

—o—

Slovensko Stalno Gledališče v Trstu
po treh letih zagrebško gledališče »Komedija«
znova v Kulturnem domu

**»RDEČI OTOK«
musical**

Po komediji Mihaila Bulgakova

prevedel in priredil
VANČA KLJAKOVIČ

Pesmi

MILAN GRGIČ

Glasba

ALFI KABILJO

V soboto, 9. aprila 1983 ob 20.30 — V nedeljo,
10. aprila 1983 ob 16. uri. Prodaja vstopnic v
Kulturnem domu ob delavnikih od 10. do 14. ure.

O novi številki Mladike

Iz tiskarne je prišla nova, dvojna, druga in tretja številka Mladike. Začenja se z velikonočnim uvodnikom »Vstal je; ni ga tukaj«. Napisal ga je Milan. V uvodniku piše med drugim: »Vstal je; ni ga tukaj«. Te besede, tako stvarne in vendar neverjetne, vznemirjajo glave ljudi, ki so prepolne majhnih skrbi, misli, podob, hitenja. Skoraj skoraj ne razumejo čudovite novosti: Vstal je; ni ga tukaj. Evangelij nam sporoča to novico brez pretiranega navdušenja. Prvi, ki bi jo morali sprejeti, zbežijo. Od začudenja in strahu. Tako niso sporočili novice nikomur. To nas ne sme začuditi: ljudje ostajamo pred praznim grobom v zadregi, nejeverni. Ne pustimo, da bi novost postala novo upanje. Zato ostaja brez moči, za večino nerazumljiva. Naši mrtvi ne spominjajo na nič takega, kot je »vstajenje«: gledamo jih pred sabo negibne in mrzle, brez življenja. Pred grobom vzdihnemo: tukaj se vse konča, takšna je pač naša usoda; nič novega se ne more zgoditi; nobene prihodnosti ni pred nami; nihče nam ne more ponuditi roke v pomoč. Zato ljudje klonemo pred grobom: obup in bolečina nas ne čudita. Vendar, kljub vsemu, vedno znova živi v svetu upanje, da je roka, ki osvobaja; nekdo, ki z dejanji potrjuje svoje besede. To upanje, hvala Bogu, še ni zamrlo pred vsakim grobom, pred smrtjo. Glejte, to je, kar nas čudi. Živijo namreč ljudje, ki pustijo prepoznati v pričevanju svojega življenja novega človeka, da postanejo globoke sanje vsakega od nas čudovita resnica zgodovine. Pogled uprt v prazen grob, tisto nedeljsko jutro, ostaja upanje, ki vodi preko smrti v novo življenje. Tudi danes in jutri. Vstal je; ni ga tukaj. Veselimo se, aleluja!

Nepodpisan članek, ki sledi, ima naslov »Zakaj Slovenska skupnost ni šla v Rim«. Nanaša se seveda na dejstvo, da je bila stranka Slovenska skupnost po svojem zatrevanju prezrta pri nedavnem obisku jugoslovanskega zunanjega ministra Mojsova v Italiji oziroma že med pripravami na ta obisk.

Ta številka Mladike prinaša tudi novelo Pavleta Zidarja »Na poti v Emavs«, ki je bila nagrajena na natečaju Mladike. To je zelo lepa, čeprav sorazmerno kratka novela v primerjavi z drugimi Zidarjevimi novelami, kot jih srečavamo v reviji Sodobnost in drugje. V okvir slikovitih in nepozabnih doživetij na romanju ali, če hočemo, na turističnem izletu v Sveto deželo prikazuje pretresljivo zgodbo slovenske družine, od katere sta ostala živa le mati in

mongoloidni sin, ki ji je, ko je ohromela in postala invalidka, v edino oporo. Nekoč prej pa ga je bil že oče sam v svojem srcu obsodil na smrt. Novela prevzame človeka in ga ne le gane, ampak mu da tudi misliti. Razkriva nam neko novo, globljo pisateljsko dimenzijo Pavleta Zidarja, dimenzijo, ki daje slutiti v njem resnično velikega pisatelja, morda največjega, kar jih premore danes osrednja Slovenija. Poleg te novele prinaša revija v mladinski prilogi nekaj Martininih pesmi.

Aktualna in zanimiva, a bridka je rubrika »Pod črto«, ki odraža v kratkih komentarjih ali zgolj citatih nekaj današnje slovenske stvarnosti. Ivan Peterlin je prispeval članek z naslovom »Nekaj misli o zamejski telesni kulturi«, ki ga končuje z ugotovitvijo: »Na vseh koncih in krajih slišimo posebno ob raznih občnih zbiorih meglene izjave o tem, da nam danes pri-manjkuje kadrov. Nočem se spuščati na druga področja, pa čeprav sumim, da je tudi drugje tako. Dejstvo je namreč, da se le prevečkrat zanašamo na pomoč matične Slovenije, ko stro-

kovnjak pride k nam z onstran meje. Nočemo pa priznati očitnega dejstva, da za njimi ostane praznina; ko ti odidejo, naša društva ne znajo napolniti luknje, ki je nastala, in tako je pač treba spet čez mejo. Neprogramiranost pač.

Nadaljuje se dnevnik Antona Kufola iz vojnega časa »In večno šumi Nadiža«, ki bravca že nekoliko utruja, čeprav je poln zanimivih dogodkov. Toda kaže, da so avtorja zanimali samo ti in da ni imel nobene prave vizije o prihodnosti, o povojnem času.

Zanimiva kot vedno je rubrika »Mogoče ne veste, da...«, v kateri najdemo v čisto zgoščeni obliki tudi zelo zanimive novice, predvsem s kulturnega področja. Tomaž Simčič razpravlja o Battiatu »in še kaj«, Pavle Merku pa razglablja, odkod krajevno ime Opčine, in sprejema Bezlajevu trditev, da je ime keltskega izvora. Toda odkod potem še več drugih Opčin po Sloveniji? Objavljen je tudi govor Mirka Mahničiča »Prešeren in Slomšek« s Prešernove proslave v Bazovici. Naj omenimo še članek oziroma govor »Slovenski metropolit v Argentini«, rubriko Martina Jevnikarja o novih knjigah in rubriko politično pobarvanega humorja »Čuk na Obelisku«, čemur se seveda pridružujejo razni krajši prispevki in mladinska priloga »Raz«. »

Nova pesniška zbirka Dimitrija O. Jeruca v francoščini

Ime Dimitrij O. Jeruc bo morda zvenelo komu tuje, neznano, vendar pa neupravičeno. Doslej je objavil že štiri pesniške zbirke v slovenščini, a šele nedavno je izšla ena v francoščini in to v Bruslju v Belgiji. Res pa je, da je izdal vseh pet dosedanjih zbirk v samozaložbi. Znan pa je tudi po sodelovanju, tako s pesnimi kot s članki, v raznih slovenskih revijah.

V Bruslju je prišel lani na dan s svojo prvo pesniško zbirko v francoščini. Izšla je v sto numeriranih izvodih, v lepi opremi in na odličnem papirju, z umetniško reprodukcijo na naslovni strani in s pesnikovo fotografijo na zadnji strani, kjer je objavljenih o njem tudi nekaj biografskih podatkov.

Tako zvmemo, da se je rodil 4. marca 1916 v Chebu na Češkem, a slovenskim staršem. V starosti 14 let je izgubil mater in nekaj let pozneje tudi očeta. Med vojno je bil pregan od nacistov v Srbi-

jo, kjer je zelo trpel od domotožja po svoji slovenski domovini, katere pa mu niti po vojni ni bilo usojeno uživati. Odšel je v tujino in prebival nekaj časa v Avstriji, Italiji, Nemčiji in Franciji, kjer je delal v premogovniku. Od tam je odšel v Belgijo, da bi študiral na univerzi, a je zbornjavljic v dolgih zimskih večerih, časa čudežev, veselja, joka, a to so bile solze, ki so se tako hitro posušile.

Drugi ciklus pesmi prevevata slutnja in strah pred smrtjo, žalost v deževnem vanja in študija v Belgiji je pač tudi sedanja pesniška zbirka v francoščini, ki ima naslov »A la recherche des etoiles«, ob počasnem študiju, zlasti študiju zgodovine srednjega veka. Sad njegovega bitja. Ob iskanju zvezd. Naj še omenimo, da pripravlja pesnik v Bruslju, kjer biva, novo pesniško zbirko v slovenščini. Imela bo naslov »V diaspori«.

Odprimo torej njegovo francosko pesniško zbirko, ki jo je posvetil madame doktorici Liliane Arnould-Leenaarts. Zbirka obsega okrog petdeset pesmi, razdeljenih v tri cikluse »Eros«, »Thanatos« in »Mon Pays«, t.j. Moja dežela. Na splošno bi lahko rekli, da preveva pesmi otožen dnevu, hrepenenje po soncu, privid Tomavelikega starega drevesa, ptic, njihovega milega petja. Spominja se starodavnih lel na pljučih in se moral pet let zdraviti, se spominja pesnik svoje mladosti, polja, in romantični ton, kar odgovarja pesnikovemu značaju in osnovnemu razpoloženju. tični čar se nenadno razbije ob duhu krvi, ob spominu na smrt v domači deželi (v pesmi »Mourir dans mon pays«).

Njegove pesniške slike so vedno lepe, skoro monumentalne, npr. ponižne nune, ki gredo molit pred Devico v cerkev, on pa zre za njimi, potrj po težki noči, polni hudih prikazni, a vendar olajšan. Včasih

Nekatere nove slovenske knjige

Tudi do Trsta je končno prispela nova številka, se pravi prva letošnja številka mesečnika Knjiga '83, iz katerega lahko zvmemo nekaj novic o slovenskem založništvu

Med novimi leposlovnimi knjigami je opozoriti kot na posebnost na novo pesniško zbirko Severina Šalija z naslovom »Pesnik in zele-nice«. Mesečnik Knjiga pravi o njej: »Severin Šali, nemirni, tihi popotnik, vztrajni iskalec skladnosti v življenju, naravi in umetniški besedi, je že pred dolgimi leti za javnost skoraj povsem utihnil kot pesnik — a se je po drugi strani uveljavil kot urednik, mentor in še posebej kot mojstrski prevajalec. Vendar pa, kakor priča sedanja zbirka, ni utihnil tudi zase in za krog najbližjih prijateljev. Na pragu osmega življenjskega desetletja je pripravil za na-

tis dvajset pesmi, nastalih v zadnjih letih, med katerimi najnovejše štiri sploh še niso bile objavljene.«

Novo pesniško zbirko z naslovom »Moške ikre« je izdal tudi Branko Somen. Mladinska knjiga pa je izdala tudi komentiran izbor Gradnikovih pesmi na 276 straneh.

Ta številka Knjige '83 javlja izid enega samega novega romana. To je roman Andreja Capudra z naslovom »Rapsodija 20«, ki ga je izdala Slovenska matica. Roman šteje 362 strani in pripoveduje zgodbo o dveh bratih iz ugledne ljubljanske družine in sicer v času med obema svetovnjima vojnama. Brata sta si po značaju in mišljenju precej različna in celo nasprotna. Vsak po svoje doživljata usodni čas, kamor

dalje na 11. strani ■

dalje na 11. strani ■

Ob jubileju ansambla bratov Avsenik

Prav gotovo je 30-letnica uspešnega in plodnega delovanja ansambla bratov Avsenik jubilej, ki ga gre zabeležiti tudi v našem listu. Trideset let nastopov, po Sloveniji, v deželah Zahodne Evrope in na drugih celinah je obdobje, ki je ustvarilo svetovni sloves tega ansambla narodnozabavne glasbe. Svoj jubilej bodo člani ansambla proslavili z vrsto koncertov po Sloveniji, Zahodni Evropi in po Kanadi in ZDA. Za seboj pa imajo zelo uspešno preteklost. 35 milijonov izdanih plošč, več kot 6500 koncertov, vrsto priznanj raznih ustanov, ministrstev in radijskih postaj po Evropi ali celo Oskar za lahko glasbo, ki ga podeljuje združene gramofonske družbe vse Zahodne Evrope.

Vsekakor moramo zato čestitati ansamblu za opravljeno delo in uspeh, ki so ga dosegli povsod, doma in v tujini.

Mogoče pa bi veljalo ob tej novici povedati še nekaj besed o glasbi, ki jo poslušamo v izvedbi tega ali drugega ansambla narodnozabavne glasbe. Če le malo pomislimo, se namreč lahko takoj zavemo, da je to v bistvu škodljiv pojav. Glasbo, ki jo igrajo ti ansambli, lahko označimo edino s pojmom »izrazito komercialno glasba«. Ko jo poslušamo, se namreč lahko vsi zavemo, da gre za plitvo, stereotipno, banalno tako po harmonični in glasbeni plati, kot po besedilih, ki se le v redkih primerih rešijo. V nekem smislu je to še celo slabša glasba kot druga komercialna glasba, ko gre vsaj za novejšo, sodobnejšo glasbene eksperimente, ki se poslužujejo ali iščejo novih glasbenih efektov, čeprav še vedno govorimo o fasadi, za katero se skrivajo veliki interesi založb gramofonskih plošč in glasbenih kaset. Zakaj pa mislite, da slednja podeljuje nagrade?

Narodnozabavna glasba, ki jo lahko slišimo po radiu, na televiziji, ob vaških praznikih ipd. pa je prav tako le komercialni produkt in z narodno glasbeno kulturo, tudi zabavno ali veselo, nima nič opraviti. Glavni razlog, zaradi katerega ima taka

glasba, kljub očitni banalnosti, veliko privržencev in prijateljev, ali celo klubov prijateljev tega ali drugega ansambla, je prav v tem, da od poslušalca ne zahteva drugega kot pasivno poslušanje. Visoka kvaliteta izvedbe, določena, čeprav minimalna fantazija pa je le postranska zadeva. Opazili smo recimo na naših t.i. »šagrah«, da ni toliko važna kvaliteta izvedbe, kot pa smisel za ritem in variranje skladb, da lahko zadovolji vse plesalce.

Nočemo v teh stvarkih postaviti vse v nič, kar delajo ti ansambli, ki lahko posebno pri nas v zamejstvu ustvarjajo neko aktivno delovanje na družabnem ali narodnostnem področju, (vključevanje mladine v slovenska društva), vendar se nam zdi škoda časa, dela in energij za tako plitvo stvar. Če že obstajajo podobni ansambli, pa bi po našem mnenju morali spremeniti predvsem vsebinsko plat svojega ustvarjanja ali poustvarjanja. Stremeti bi morali za čim boljše kvaliteto, za ustvarjanje novih in kar se da originalnih skladb, predvsem v glasbenem smislu. Prelahko je uporabljati stereotipen ritem in harmonični krog, ki je sicer za človeško uho najprijetnejše, a je obenem tudi najbolj banalno in puhlo poustvarjanje, ki nikogar ne more obogatiti.

—o—

NOVA PESNIŠKA ZBIRKA DIMITRIJA O. JERUCA V FRANCOŠČINI

■ nadaljevanje z 10. strani

Precej pesmi je zloženih v sonetni obliki. Njegovemu romantičnemu, melanholičnemu razpoloženju odgovarjajo besede kot molk, sence, zvezde, nebo, srce, vihar, orkan, jutro, drevesa, luči, ljubezen, iskra, trepet, žalosten, duša, mrak, ptice, seveda v francoščini. Včasih zazveni v njegovih pesmih, v katerih opeva lepoto ljubljene ženske, nekaj trubadurskega, kot npr. v pesmih »Visage de bien-aimée« (Obraz ljubljence) ali »Les étoiles s'allument« (Zvezde zasvetijo). Slovenskemu bravcu za Mora, katerega glava pade pod mečem. Tretji ciklus »Mon pays« (Moja dežela) se zazdijo te pesmi čudno daleč, kot da bi jih bil napisal nekdo iz že dolgo izginulih generacij, saj srečamo v njih celo romarja v Kompostelo, v njih je omenjena Chopinova glasba, ob njej postane pesnikova duša prava kapela. Toda ta romanam pričara pred oči veselo podobo domačih vasi in domačij, kmečke otroke bosih nog, ki gazijo po globokem prahu, veter, ki pregiba travo, pisano preprogo cvetic, čiste potoke, gozdove Julijskih Alp. Iz pesmi zaslišimo večerne zvonove, ki zvonijo Ave Marijo, škrjančke, toda potem je vsega konec, treba je proč. Še misel o groznem času, v katerem živimo, in sanjarije o vrnitvi, a že se javlja Smrt in kaže proti grobu.

Lepa francoščini, miselna globina, klasična oblika, ki razodeva obvladanje pesniške oblike čeprav na škodo modernosti, predvsem pa prežetost s kulturo, ki jo čutimo takorekoč v vsakem verzu, v vsaki pesniški primeri — vse to napravlja branje teh Jerucovih pesmi za resničen užitek, ki nam zapusti dober okus.

Izločajmo kič iz našega okolja

V svetu, ki nas obdaja, se večkrat srečujemo s pojavi, ki kažejo na pomanjkanje okusa, smisla za lepoto, skladnost, okolje v naravnem in kulturnem smislu itd. Kič je torej vse tisto, kar je odveč, izstopa, ne spada v okolje. Tako navadno imenujemo osladne in neokusne predmete, ki jih je polno okrog nas, recimo nekatere razglednice ali slike, obleke ali kipci po vrtovih. Tudi hiše, v katerih živimo, so večkrat zelo kičaste. Gre torej za pojav v kulturi naših mest in vasi, ki bolj kvari kot koristi. Kič stremi za zunanjo površinsko sporočilo, prava kultura ali umetnost pa sta pojav, ki sega v globino. Kič je izumetničen, a nezahteven, sladkoben, primeren za »uživanje« brez razmišljanja. In koliko ga je tudi pri nas!

Mislimo tu na pojav palčkov, gobic, živalic in žgane glin ali iz mavca, ki jih vidimo po nekaterih vrtovih, ali pa na arhitektonski kič, kot je lahko hišica v alpskem slogu na Krasu. Mislimo pa tudi na vse eksotične rastline, kot so palme, fikus, a tudi srebrne smreke, jelke ali cedre. Sicer so rastline same po sebi, tudi tiste, ki so bile umetno vzgojene, le redkokdaj kič, to pa lahko postanejo, ko jih uporabljamo nesmotrno in neestetsko. To ne velja samo za vrtove, ampak tudi za cvetlične grede ali balkone in posode, v katere jih sadimo. Tudi tu namreč moramo gledati na celoto in ne na posamezni pojav. Poleg tega se sajenje takega drevja v naših krajih navadno ne obnese, saj to zaradi klimatskih razmer začne hirati, izgublja liste ali iglice, ali pa jih zimska pozeba tako prizadene, da na spomlad sploh več ne ozelenijo ali pa jih je treba tako obrezati, da niso več nobeni stvari podobne.

Tega bi se morali zavedati ne samo posamezniki, ampak tudi občinske uprave, ki dovoljujejo gradnjo tudi takih hiš, ki se ne vključijo v naravno, zgodovinsko in arhitektonsko okolje. Prav tako bi morali biti pozorni, da se tudi javni objekti, kot so npr. avtobusne čakalnice ali drogi občestne razsvetljave, občestni gaji ali gredice lepo vključujejo v okolje in ga ne motijo.

Pri tem ne gre samo za stvar okusa, ampak tudi za kulturno in zgodovinsko izbiro. Koliko lepih kraških domačij, portalov, štirn (vodnjakov), kamnitih miz, kalov, pilov in podobnih kulturnih spomenikov je bilo brez potrebe uničenih, namesto da bi poskrbeli, da ostanejo, mogoče obnovljeni in popravljeni v svojem naravnem okolju v pričevanje o ljudeh, ki živijo v naših krajih, in o kulturi, iz katere so ti sicer vsakdanji predmeti nastali. Lahko nas je sram, da našo narodno umetnost in domačo obrt zamenjujemo za tujo, hladno in zgolj industrijsko, ki je na žalost večkrat tudi čisto brez okusa.

Vsi se moramo zavedati, da kič ni toliko v predmetu samem, kot pa v odnosu, ki ga imamo do takega predmeta. Tak odnos je lahko nevarno zahrbtn, ker nas poplitvi, namesto da bi nas okolje, v katerem živimo, spodbujalo in plemenitilo.

M. T.

Nove slovenske knjige...

■ nadaljevanje z 10. strani

sta vržena, često tudi proti svoji volji. Njuna osebna geneza se svojsko vključuje v skupinski okvir teh dvajsetih let: pričanja se z razsulom Avstro-Ogrske in z borbo za Koroško, nadaljuje se na tujih tleh, v južni Franciji in v španski državljanski vojni, konča pa v idiličnem gorskem letovišču nekje v Sloveniji, v slutnji vojne, ki se bo vsak čas zgrnila nad narodno občestvo. Moškima nosilcema zgodbe odgovarjata lika dveh žensk, ki vnašata v simetrijo dogajanja posebno zgodovinsko in duhovno dimenzijo...«

Med drugimi zanimivimi knjigami je omeniti zgodovinske razprave znanega, že davno pokojnega zgodovinarja Franca Kosa pod naslovom »Izbrano delo«, ki so tudi izšle pri Slovenski matici, ter knjigo Tomaža Brejca »Slovenski impresionisti in evropsko slikarstvo«, ki jo je založil Znanstveni inštitut Filozofske fakultete v sodelovanju z založbo Partizanska knjiga. Cankarjeva založba pa je izdala dokumentarno delo Antona Podbevška o slikarju Rihardu Jakopiču in to kar na 622 straneh.

Pogovor z Danilom Lupincem, predsednikom Kraškega zadružnega hleva v Praprotnu

— V Praprotnu v devinsko-nabrežinski občini deluje Kraški zadružni hlev, ki pomeni važno gospodarsko pobudo na področju kmetijstva na Krasu. Da bi kaj več zvedeli o njegovem delovanju, uspehih in težavah, smo se obrnili na predsednika Kraškega zadružnega hleva, Danila Lupinca. Zaprošili smo ga, da bi nam za uvod na kratko orisal nastanek hleva.

Kraški zadružni hlev smo uradno ustanovili leta 1968, medtem ko je začel delovati šele leta 1979. Na začetku so bile velike težave, predvsem zaradi Kmetijskega nadzornišтва, ki ni bilo za to pobudo, in tako jo je oblast ne samo pustila v nemar, ampak je celo bila proti njej. Vsa stvar se je nekako premaknila leta 1972. Takrat so se začela prva dela na hlevu, potem pa je leta 1976 prišel potres v Furlaniji in se je vse delo spet ustavilo do leta 1977, ko smo začeli hlev dokončevati. Končali smo ga leta 1979 z našim denarjem, ki smo si ga izposodili pri bančnih zavodih, ker denar, ki smo ga do tedaj dobili od dežele, ni več zadoščal. Stroški so iz leta v leto naraščali in tako smo s skoraj 100 milijoni dolga začeli leta 1979.

— Koliko kmetov je bilo včlanjenih v zadrugo ob njeni ustanovitvi in koliko jih je sedaj v njej?

Ustanovnih članov je bilo 9. V času, ko smo zidali, se nam je priključilo še drugih šest članov. Toda kmalu sta dva odstopila in smo ostali v trinajstih. Vendar sta pred kratkim pristopila še dva nova, tako da je v zadrugi spet 15 članov.

— Kakšni so bili začetki delovanja? Živi kapital, se pravi krave, so bile samo tiste, ki ste jih imeli dotodaj doma, ali pa ste tudi kupili nekaj glav živine?

V hlev smo dali vse krave naših članov, ki so to želeli. Seveda smo pri tem opravili neko izbiro in sprejeli samo tiste krave, ki so bile primerne za skupni hlev. Poleg tega smo več molznic kupili tudi v Avstriji s pomočjo petletnega posojila, ki nam ga je nudila dežela. Redili smo samo krave švicarske pasme.

— Pred dobrim letom ste se odločili za korenito spremembo. Opustili ste rejo molznic in ste začeli s pitanjem bikcev. Kako to, da je prišlo do te spremembe?

Res je, da smo začeli z mlekaricami, toda na žalost to ni šlo. Mogoče zato, ker delovna sila ni bila usposobljena in tudi ker je reja krav molznic zelo zahtevna. Poleg tega krave porabijo veliko dobrega, kvalitetnega sena, ki ga tu na Krasu ni bilo. Imeli smo slabe letine in tudi mleko je bilo takrat, ko smo mi začeli leta 1979-1980, zelo poceni. Sedaj se je stanje nekoliko spremenilo. Mleko je sedaj dobilo višjo ceno, toda mi smo pred dobrim letom preuredili hlev za pitanje bikcev, tudi zato, ker pri nas rabimo veliko gnoja in ker pri pitanju bikcev gre manj sena, več pa druge krme.

— Rekli ste, da je bilo seno velik problem za vašo zadrugo. Kaj pa paša? Bi lahko pasli svojo živino?

Mi imamo pri hlevu 20 hektarov ograjenega zemljišča in vsako leto tudi pasemo. Prej smo pasli krave, lani pa smo imeli junice in tudi letos mislimo, da bomo kupili junice ali kakšno drugo živino, da bo za pašo, ker bikcev ne pasemo, ampak jih redimo samo v hlevu.

— Bi nam lahko opisali potek reje bikcev, ki jih dobite v hlevu?

Bikke dobimo v Jugoslaviji. Uvozimo jih lahko take, ki imajo približno od 220 do 300 kilogramov žive teže. Povprečna teža bikca, ki pride v naš hlev, je okrog 250 kg. Redimo jih približno 6 do 7 mesecev in ko jih prodamo, imajo od 500 do 600 kilogramov. To meso gre vse ven in sploh ne pride v poštev v naši pokrajini, ker Trst dobi meso po ekonomskem računu zelo poceni. To, mislim, je zelo velika napaka Jugoslavije in Italije, ker po ekonomskih računih bi morali dati živo živino, bikce npr., za rejo, tako da bi nekaj dobili kmetje in nekaj mesarji. Toda tukaj zaslužijo samo mesarji, saj dobijo meso zelo poceni, v mesnici pa je ista cena kot drugod po Italiji.

— Prej ste rekli, da reja bikcev zahteva manj sena. Verjetno pa nastane vprašanje močnih krmil. Dobite kako posojilo za to?

Ne, za močna krmila se sploh ne dobi posojila, ampak zanje poskrbimo sami. Tako smo po avtonomnem računu uvozili iz

Maksim Gaspari

BUTARE

Jugoslavije koruzo in pesno rezanico. Drugo, kar nam manjka, pa nabavimo tukaj.

— Slišali smo, da ste na občini in na deželi vložili prošnjo za uporabo nekaterih zemljišč v Štivanu. Kaj nam lahko poveste o tem?

Pred dvema letoma smo vložili zanje prošnjo na občinsko upravo Devin-Nabrežina. Končno pa smo letos dobili privolitve tudi od dežele, ker so ta zemljišča v njeni lasti, kot pravijo. Tako imamo sedaj na razpolago približno 7 hektarov, ki jih preurejamo in izboljšujemo. Njive so bile namreč zaraščene in zapuščene, tako da sedaj čistimo robidovje in stare trte, grmovje in drugo drevje, ki je preraslo ta polja. Upamo, da bomo, ko bodo ta dela opravljena, njive kmalu preorali in posejali koruzo.

— S kakšnimi težavami se morate spopadati pri upravi hleva, kako ste si porazdelili delo in kakšne težave prinaša smotrno oskrbovanje hleva?

Delo v hlevu prinaša več težav. Za enkrat smo si delo razdelili tako, da eni skrbijo za živino, drugi pa za papirje in druge formalnosti z oblastmi. Vsekakor pa se pri delu vrstimo, tako da vsi delamo vsa dela. To je po mojem mnenju pravilno, saj če nekega dne kdo zmanjka, ga lahko nadomestimo. Kot predsednik mislim, da je nujno, da si ta mesta rotacijsko sledijo, eno delo drugemu, tako je prej bil predsednik Radovič, sedaj sem sprejel predsedstvo jaz in čez eno leto ga bo, upajmo, sprejel kdo drug, ker mislim, da je pravilno, da v vsaki zadrugi vsi člani delajo vse.

— *Kaj mislite o odkupnih cenah mesa, živih živali in mleka na splošno v italijanskem merilu?*

V Italiji odloča v gospodarskem življenju industrija in zato industrija določa oziroma pogojuje tudi ceno kmečkih pridelkov. Cene so zato zelo nizke. Vsem je recimo znano, da mleko in meso uvažamo iz drugih držav. Tudi zato je odkupna cena mesa v Italiji zelo nizka. Recimo bikci imajo na trgu najboljšo ceno prav zato, ker pridobijo približno kilogram teže na dan. Vendar je za njihovo spitanje potrebnih veliko močnih krmil. Če govorimo o bilanci hleva, lahko vsaj ugotovimo, da letos ni pasivna, in mislim, da je že to velik uspeh za vse člane.

— *V zadnjih časih opažamo, da se naši kmetje odločajo tudi za drugačne oblike intenzivne in gospodarske reje domačih živali, recimo zajcev ali piščancev. Kaj mislite, kakšno bodočnost imajo take pobude?*

Mislim, da če je taka reja postavljena na pravo podlago in je res specializirana ter če si človek res vzame k srcu to, kar dela, uspehi ne morejo izostati. To velja tudi za združni hlev in vse člane, ki delamo v njem. Vsekakor pa je skoraj nujno, da vsaj na začetku pri tako velikih gospodarskih pobudah dežela ali kaka druga ustanova priskoči na pomoč. Potem, ko »podjetje« začne delovati in se vteče ter se nekoliko spravi na lastne noge, se stvar začne tudi lahko obrestovati.

— *Imate mogoče stike z drugimi podobnimi živinorejskimi zadrugami?*

Stalne stike imamo z zadrugo v Sovodnjah, kjer je predsednik Humar. Potem imamo stalne stike z zadrugo v Terzo d'Aquileia. S to smo tudi vložili skupno prošnjo za košnjo trave na ronškem letališču. Imamo pa stike tudi z drugimi zadrugami, recimo z jugoslovansko (slovensko) družbo Emona, z združnim hlevom v Poljčanah in še kje drugje.

— *In še zadnje vprašanje. Kakšno prihodnost vidite za živinorejo na Krasu?*

Če bodo oblasti občutile potrebo, da se ohrani kmetijstvo na Krasu, je jasno, da se bo ohranilo. Če tega ne bo in bodo kmetijstvo ovirale na razne načine, tako posredno kot neposredno, kot doslej, bo kmetijstvo v kratkem času propadlo. Razumljivo je namreč, da tudi če ustanovimo zadruge, jim oblast pač mora pomagati, ne samo na začetku, preden se vpeljejo, ampak tudi pozneje. Naj navedem primer Furlanov, ki so zelo dobro organizirani in povezani. Oni imajo svoje zadruge za vsako stvar in mi se zelo težko vključujemo. Kraški združni hlev, recimo, zelo težko sodeluje s Friulcarne, ki nas skoraj bojkotira, ne iz škodoželjnosti, ampak ker je logično, da prej odkupijo živino svojih zadrug in kmetov. Mi smo preveč oddaljeni od krajev, kjer se vse dogaja. Recimo na področju kmetijstva je deželno odbornišvo v Vidmu in tudi zato smo mi najbolj zanemarjena pokrajina v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Pogovor vodil M. T.

Pogovor z R. Dolharjem...

■ nadaljevanje s 3. strani

botruje pomanjkanje dobre volje, temveč prehuda obojestranska obremenitev s sprotim političnim delom.

— *Kaj pa odnosi in stiki z matično Slovenijo in Jugoslavijo?*

SSk ima že dolgo bolj ali manj redne stike z republiško konferenco SZDL Slovenije. Prav v kratkem je na vrsti obisk

VELIKA NOČ ZA NAŠO DUŠO NI STVAR DATUMA

■ nadaljevanje s 1. strani

bolj oddaljenih. Toda nihče ni tako oddaljen, da bi nas ne bremenilo nekaj odgovornosti za njegovo usodo, pa tudi če gre za lačnega zamorskega otroka nekje v Aziji ali Afriki ali za ubogo staro, ki živi čisto osamljena v kakem kletnem stanovanju ali podstrešni sobici nekje v naši bližini. Srečna bo ob našem pozdravu, ko bo opazila, da je pokazal nekdo malo zanimanja in spoštovanja zanjo ter jo s tem vsaj za nekaj hipov rešil občutka popolne osamljenosti. To pa je lahko tudi vzgib, ki nas same reši iz pogreznosti v duševno smrt.

Velika noč torej ni stvar datuma. To je stvar naših duš, naše zavesti in naše volje, naše želje po vedno novem duševnem vstajenju in rešitvi iz groba našega egoizma, v katerega smo se sami vede ali nevede pogreznili.

pri SZDL v Ljubljani. Prav zaradi nasprotovanja v okviru tako imenovane enotne delegacije pa naša stranka doslej še ni imela stikov s SZDL na zvezni ravni. Pred kratkim pa smo napravili samostojne korake, da bi se tudi ti odnosi postavili.

— *Vi ste po poklicu zdravnik, napisali pa ste dozdej tudi dve knjigi esejev in črtic, ki sta imeli kar lep uspeh. Kako usklajujete svoje poklicno delo in pisateljstvo s političnim delom?*

Poklicnemu delu posvečam dobro polovico svojega delavnika; preostali čas pa študiju, ki je za zdravnika vse življenje potreben, družini in pa seveda političnemu delu. Tega seveda nikoli ne zmanjka in običajno zasede moje nočne ure. Problemov najrazličnejše narave, ki se pojavljajo v naši skupnosti namreč nikoli ne zmanjka. Za pisanje mi ostajajo redki prosti večeri.

— *Kaj trenutno pišete?*

Žal mi moja poklicna in družbena angažiranost ne dopuščata, da bi nekaj načrtno pisal. Bolj ali manj redno si delam zapiske, ki potem občasno dozoriijo v obsežnejše delo.

— *Kaj bi povedali zamejskim Slovencem ob veliki noči 1983?*

Vedno bolj sem prepričan, da se moramo zanašati predvsem na lastne moči. To ni znak pesimizma, temveč optimizma. Čakanje na zaščito od zgoraj nas lahko poleinari (Dum Romae consulitur ...!) Vsako jutro si moramo vsi zavihati rokave in se otestiti zagledanosti v individualne probleme. Le z delom za skupnost bomo ustvarili boljše življenjske pogoje za vse.

Sodobno kmetijstvo

Sadno drevje v aprilu

Drevje cvete in tedaj prihajajo škodljivci iz zaklonišč in začenjajo napad na sadno drevje. Zato škropimo s polodstotno raztopino modre galice ali 2% mešanico žveplene apnene brozge. V času cvetenja ne škropimo, ker bi škropljenje oviralo pravilno oplodnjo.

Konec aprila in v prvi polovici maja se po cvetenju pojavljajo škodljivci, najhujše pa razne gosenice, zlasti glogovega belina, zlatice in gobavca. Na vejah najdemo cele kupe raznih gosenic in črvov, raznih sadnih moljev na listju pa gosenice pedica. Po cvetju se pasejo razni hroščki in uničujejo cvetje ter grizejo listje. Gosenica pedica pregrizne mlade poganjke in plodove, zlasti pri češnjah. Zlato rumene ali bakrene rilčkarje najdemo pri slivah in jabolkah. Na hruškah opažamo listje, zvito v cigare, kar dela zlato zeleni rilčkar. Mnogo plodov je napikanih in navrtanih po češpljevi osici.

Na vrhovih vej opažamo zapredke s črvi jabolčnega molja, ki posebno napada jabolka in slive. Za časa cvetenja se na

jabolkah, hruškah, slivah, breskvah, češnjah, ribezu pojavljajo listne uši, ki jim sledi majski hrošč, nevaren jabolkam in češnjam.

V tem času se pojavljajo glivične bolezni; tako na jabolčnih poganjkih opažamo sivobeke prevleke jabolčne plesni, na breskvah pa kodravost listja. Listov in plodov kosmulj se prijema plesen, ponekod pa opažamo začetke gnilobe, monilije, ki napada vrhove posameznih vejic in povzroča venenje cvetja in listja. Na plodovih in listju hrušk se pojavijo črne lise fuzikladija, ki povzročata hrastavost plodov in pokanje lubja. Posamezni plodovi češpelj in sliv naglo rastejo, ker jih je napadla glivična bolezen: rožičenje sliv ali češpelj. Na listju breskev, češenj, višenj in sliv se pojavljajo rjave, rdečeeobrojlene lise, kar povzročata odpadanje listja zaradi luknjičavosti. Zato je takoj po cvetenju treba opraviti prvo poletno škropljenje sadnega drevja.

Z.T.

Ob stoletnici Marxove smrti

14. marca je poteklo sto let od smrti Karla Marxa, misleca, po katerem se imenuje marksizem, miselna struja, ki je imela in še ima velik vpliv na oblikovanje in reševanje gospodarskih, političnih, kulturnih in svetovnonazorskih problemov v modernem svetu. Marx upravičeno velja za njenega utemeljitelja, čeprav je velik delež k njegovemu nazoru o svetu prispeval tudi njegov sodelavec in prijatelj Friedrich Engels.

Za stoletnico Marxove smrti je izšlo in še izhaja v tisku vsega sveta, posebno še na Zahodu, nešteto spominskih člankov in razprav, prirejenih pa je bilo tudi precej mednarodnih posvetovanj in simpozijev, na katerih skušajo filozofi, zgodovinarji, sociologi in drugi znanstveniki ter misleci osvetliti Marxovo osebnost in potegniti nekak obračun o vplivih, ki jih je imela njegova misel, njegov filozofsko-ekonomski nazor na izoblikovanje današnjega sveta. Tudi na Vzhodu, v svetu, ki se predvsem sklicuje na Marxa in časti v njem svojo miselno očetino in preroka, so mu posvetili ob stoletnici seveda veliko člankov, ki pa so imeli predvsem spominski, častilni značaj, medtem ko se na Zahodu, tudi marksistični filozofi in zgodovinarji, predvsem kritično, znanstveno soočajo z njegovo mislijo, z namenom, da bi ugotovili, kaj je v njej še — in morda za trajno — veljavnega, v smislu, da je obogatilo miselni fond človeštva sploh, in kaj je že zastarelo oziroma v čem so bile že osnovne pomanjkljivosti Marxovega filozofskega sistema. Ta ni mogel biti popoln in ni mogel predvidevati vsega nadaljnega razvoja, kakor ne more tega noben miselni sistem. Pa tudi v presoji preteklosti se kažejo v njem celo po mnenju večine samih marksističnih kritikov pomanjkljivosti in praznine, ki so danes, po sto letih in zlasti po poskusih dejanskega

uresničenja Marxovih idej v državah takoiimenovanega realnega socializma, očitnejše kot kdajkoli prej. To pa je tudi razumljivo, saj je tudi Marxova misel podvržena istemu zakonu zastarevanja kakor vse, kar si je izmislil človeški duh.

Bilo bi v nasprotju z njegovo lastno dialektično filozofsko mislijo, če bi kdo to zanikal in hotel prisoditi Marxovi misli večno enako veljavo. Porodila se je v človeku, ki je bil otrok svojega časa, bila pogojena od filozofske in znanstvene miselnosti tedanje dobe in od tedanje gospodarske stvarnosti (ter gledanja na zgodovino) v tolmačenjih, kakor jih je bil sposoben Marx (in njegov sodelavec Engels) in se kot taka danes, danes kot vedno, prepušča v kritično preveritev novim generacijam mislecev, ki morajo upoštevati nove izkušnje, ki jih je prinesla zgodovina od Marxove smrti do danes. In te izkušnje so take, da ni mogoče iti mimo njih, saj naravnost terjajo tako preveritev. V čem je imel Marx prav in v čem se je motil?

Bojovník proti izkoriščanju delavcev

O tem je bilo v zadnjem času mnogo napisanega, posebno v Italiji, kjer so posvetili tej stoletnici veliko pozornost, ne samo s strani komunistične partije Italije, ki je ravno zdaj v procesu kritičnega pretresa in modernizacije svojega ideološkega fonda in svojega političnega delovanja, pa tudi, čeprav v manjši meri, svojega gospodarskega programa, ampak skoro še bolj s strani nekomunističnih filozofov, zgodovinarjev, sociologov in raznih drugih znanstvenikov, ki objektivno priznavajo doprinos Marxove misli k skupni zakladnici človeškega duha, a skušajo tudi ugotoviti njeno pravo vrednost, očiščeno pretiravanja in slepega češčenja vsega, kar je prišlo iz Marxovih ust ali izpod njegovega peresa. Kult Marxa se je umaknil hotenju po objektivni presoji njegove miselnosti o sodobnem svetu in zgodovini, pa tudi njegovih »vizij« o prihodnosti.

Na splošno se lahko reče, da so skoro vsi, ki so v tisku vseh miselnih struj ali na simpozijih pisali ali govorili o njem, priznavali in celo naglašali njegov objektivni doprinos k socialnemu razvoju Evrope tako v 19. kot še v sedanjem stoletju, ker je s svojimi idejami razkril in ožigosal izkoriščanje delavskih množic in človeka na splošno (celo otrok) s strani tedanjega kapitalističnega sistema. Ni bil sam, ki je to opazil in obsodil, saj je to v pripovedni obliki morda še bolj slikovito in ganljivo storilo mnogo odličnih pisateljev, kot npr. Dickens, in pri nas, kar zadeva izkoriščanje otroškega dela, celo Slomšek. Toda Marx je razkril vso stvarnost, obseg in vzroke takega izkoriščanja in pozval, predvsem delavski razred, v boj proti njemu. Njegov in Engelsov Komunistični manifest kot tudi njegova socialna teorija v epohalnem delu »Kapital« sta pokazala smer (in cilje, kot jih je videl

Marx v svojih vizijah) tega boja. Dal je temu boju tudi organizacijo. Ni rečeno, da bi ne bili storili tega drugi, če bi ne bilo Marxa, kajti razvoj sam je terjalo organizirano obliko delavskega odpora proti kapitalističnemu izkoriščanju, toda dejstvo je, da je to prvi in najbolj učinkovito storil Marx, ki je tako dokazal v svojem času najbolj tenek posluš in največjo mero sočutja z izkoriščanimi ter jim nudil s svojo metodo socialnega boja tedaj najbolj aktualno in najbolj potrebno pomoč. Prehitel in osramotil je — on, Jud po izvoru in brezverec po prepričanju — najbolj poklicane predstavnike tedanjega krščanstva, katoliškega in protestantskega, ki so se bili preveč povezali z vladajočimi političnimi in gospodarskimi sistemi, ali pa bili preveč bojazljivi, da bi se bili zavedli in odločno zganili ob brezupnem garanju delavcev v primitivno urejenih tovarnah in ob nečloveškem trpljenju otrok, ki so hirali v nezdravem zraku tovarn in umirali od jetike.

Toda Marx ni bil noben nadčlovek. Bil je znanstvenik, a ni bil prerok, zato ima njegov nauk tudi psihološke korenine. Bil je odvisen od splošne ravni znanosti v tistem času, tako naravoslovne, ki je bila komaj kako stoletje prej odkrila osnovne zakone vesolja in je navdušeno prisegala na materialistični determinizem (zakonitosti) v razvoju življenja in sveta, kot tudi zgodovinske, ki je bila pod vplivom oblikovanja in združevanja velikih državnih nacij, nemške, italijanske, francoske, ameriške in drugih. Zato je vnesel taka pojmovanja — trdno vero v »zakone« razvoja, materializem, vero v »Naravo«, ki je zamenjala Boga Stvarnika, nerazumevanje za male narode, ki so bili po njegovem »napoti« združevanju in oblikovanju velikih nacij, zlasti nemške (in med tistimi malimi narodi, ki sta jih on in Engels »obsodila« na smrt v prid te zadnje, je bil tudi slovenski narod), vero v »razrede«, v katere je razdeljena človeška družba po vzgledu »razredov«, v katere so botaniki in zoologi njegovega in predhodnega časa razdelili rastlinstvo in živalstvo, itd. — tudi v svojo socialno in gospodarsko teorijo.

Šibkosti Marxovega nauka

Prav tako je Marx premalo poznal človeško psiho in človeško naravo sploh. (Psihologija kot znanstvena panoga se je rodila šele po Marxu). Predstavljal si je človeka kot ubogljivo bitje, ki ga bo sorazmerno lahko pridobiti za tako družbo človeškega sožitja, kot si jo je zamislil (diktatura proletariata in nato brezrazredna družba). Čeprav je doumel razvojno dinamiko človeške družbe, je to spoznanje — na presenečenje sodobnih kritikov in ne da bi se bil tega protislovja v svojem nauku kdaj jasno zavedel — sam zanikal v prikazu dokončne stopnje človeškega razvoja, brezrazredne družbe, nekakemu rajju na zemlji, kjer naj bi prenehali vsi razredni boji, s tem pa tudi vzroki za medsebojna trenja in spopade, kajti po njego-

Maksim Gaspari

BUTARE

vem vse to izvira iz razrednih razlik. S tem bi namreč bilo konec človeške zgodovine, konec razvoja, obstajalo bi le še neko stanje, kar je glede na človeško naravo čista utopija. Zatopljen v to utopijo ni bil sposoben spoznati realnih možnosti in nujnosti družbenega razvoja v demokraciji.

Sledeč materialističnim tokovom znatnosti svojega časa Marx tudi ni bil sposoben spoznati pomena religije in vloge nadnaravnega v človeškem duševnem življenju. V človeku je videl samo najvišje razvito bitje, žival, obdarjeno zgolj po zaslugi dela z razumom. S tem je vzel človeku — po svojem nazoru — upanje v onostranstvo, v božjo dobroto in pravičnost, v višji namen življenja, smisel krščanske etike, čeprav etike kot take nikakor ni zanikal.

To njegovo negativno stališče do religije pa je imelo še drug vzrok, ki so ga začuda prezrli vsi pisci in govorniki ob stoletnici njegove smrti. Kot rečeno, je bil tudi Marx človek in sicer človek svojega časa. Bil je rojen leta 1818 v Trieru v Nemčiji kot sin judovskega advokata, ki pa je prestopil v protestantsko vero. To je bil čas, ko biti Jud ni bilo prijetno, Judje so povsod zadevali ob prezir, in zato lahko sklepamo, da je »spreobrnitev« Marxovega očeta v glavnem pripisati želji, da bi rešil sebe in svojo družino iz položaja zapostavljanja in poniževanja. To upanje se gotovo ni uresničilo. To je verjetno vzbudilo tudi v mladem Karlu strastno željo, da bi se iztrgal iz položaja preziraneža in zapostavljenega človeka. Hotel se je rešiti iz tega položaja za vsako ceno. Zato psihološko ni preveč presenetljivo, da se je poročil, on, bорец, za pravice proletariata, z Nemko plemiškega pokolenja, po drugi strani pa je v svojem nauku strastno težil po tem, da bi rešil ali odvezal človeka vsakršne odvisnosti od njegove manjšinske, prezirane narodnosti, kot je bila judovska, z naglašanjem nuje malih narodov in narodnosti, da se asimilirajo velikim državnim nacijam, saj tako bi izginil eden izmed vzrokov trpljenja ljudi, kot je bil Marx sam, preziranih zaradi svoje narodnosti in vere, čeprav samo vere prednikov. Ideal mu je torej postal svet brez verskih in narodnih manjšin kot kottišč in vzrokov zapostavljanja in trpljenja.

Odtod tako neupoštevanje v njegovem nauku za nacionalne probleme. Narod, nacija mu postane samo še državen oziroma teritorialen pojem, pojem prostora, na katerem se raztega. Tako bi nihče več ne imel povoda zapostavljati in prezirati Judov, kajti Judov bi ne bilo več, ker bi ne bilo več judovske vere, ki je predvsem razlikovala Jude od drugih ljudi, Judje — in med njimi Marx — bi se tako lahko počutili kot enakovredni med enakimi, izginil bi pojem Jud, ne bilo bi več različnih ver, Judje bi bili dokončno svobodni in odrešeni, ne bili bi več »Judje«.

Spregledal je problem nasilja

Še eno veliko pomanjkljivost Marxove socialne filozofije vidijo mnogi moderni kritiki na Zahodu tako marksistični kot nemarksistični, v njegovi nesposobnosti ali brezbriznosti, da bi bil upošteval vlogo na-

silja v idealni, popolni družbi, kot si jo je zamislil, in pri njenem uresničevanju. Kritiki ugotavljajo, da je najti kali totalitarne nasilja že v Marxovem (in Engelsovem) nauku samem, kajti nobena utopija ni možna brez totalnega nasilja, in tako tudi ne Marxova utopija brezrazredne družbe. Tisti, ki naj bi jo uresničili in upravljali (za vse večne čase), bi morali nujno razpolagati s totalno oblastjo, tudi z oblastjo eliminacije oziroma likvidacije. A po kakem kriteriju? S kakšno pravico? Zgolj moralno, glede na moralnost njihovega cilja?

Grozljivo važna vprašanja, ki jih Marx v svojem navdušenju za svoj ideal socialne pravičnosti in popolne brezrazredne družbe ni bil sposoben doumeti ali pa se z njimi ukvarjati, prišla pa so do največje aktualnosti v manj kot polstoletja po njegovi smrti, že z ustanovitvijo prve države »realnega« socializma, ki se sklicuje na Marxa, t.j. Sovjetske zveze. A ta vprašanja so razodela svojo aktualnost tudi v vseh drugih državah »realnega«, t.j. »realiziranega« socializma, od Albanije do Vietnamu in Kambodže.

Resničen in v polni meri veljaven pomen ohranja torej Marxov boj za odrešitev proletariata iz trpljenja primitivnega kapitalističnega izkoriščanja, njegov pomemben doprinos k ekonomski vedi (pomen »večvrednosti« pri delu itd.), njegov humanizem, ki se ni omejil na besede, njegova zasnova organiziranega delavskega (sindikalnega) boja za pravice. Izgubila pa je na pomenu njegova teorija revolucije, kajti izkazalo se je, da ne pomeni vhoda v brezrazredno družbo, ampak v še hujšo razredno družbo, kjer je v rokah vladajočega razreda združena vsa, tako politična kot ekonomska moč, in da lahko pride delavstvo do politične moči v demokracijah tudi z volitvami, pa tudi njegov strastni ateizem, ki ni človeka odrešil podložništva Bogu, ampak ga je prepustil tlačanju novim malikom na zemlji, ga napolnil k oboževanju materialnih dobrin in ga oropal čuta za nadnaravno in največjega upanja — upanja v zmago nad smrtjo, v življenje po smrti. Brez tega pa je tudi eventualna človekova sreča na tem svetu, cilj Marxovega filozofskega nazora, kaj borna reč. Vendar pomeni Marxov nauk za krščanstvo izziv, ki ga ne bo mogoče nikoli več omalovaževati.

V državah »realnega« socializma pa bi morali veliko bolj resno vzeti njegov socialni in ekonomski nauk, njegovo ljubezen do zatiranih in do svobode kakor pa postranske in bolj ali manj slučajne produkte njegove miselnosti, izvirajoče iz njegovih razumljivih kompleksov in iz razmer njegovega osebnega življenja in pokolenja, kot npr. njegov ateizem ali njegova predvidevanja o porevolucionarnih družbah, ki se dajo (z izkrivljanjem) uporabljati kot izgovor in opravičilo za totalitarne sisteme. Marxu se ni niti sanjalo o čem takem, kot je bil stalinizem ali kot so zrežirani procesi, politična policija tipa KGB, gulagi itd. Zato v takih državah sicer veliko govor in pišejo o Marxu in gojijo kult njegove osebe (s slikami in doprskimi kipi), a ne preučujejo njegovega nauka, ampak ga istovetijo z miselnostjo in tolmačenjem, ki je pač trenutno na oblasti.

B. H.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 3. aprila, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Mladinski oder: »Zgodba o možu, ki je videl Boga«; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Beneški kabalet — Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 4. aprila, ob: 8.00 Poročila; 9.00 Vstajenski motivi v besedi in glasbi; 9.30 S koncertnega in opernega repertoarja; 10.30 Mladinski oder: »Vstajenje«. Radijska igra; 11.30 Beležka; 12.00 Literarne sugestije; 13.00 Poročila; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Veselo športno popoldne; 17.00 Johann Sebastian Bach: Velikonočni oratorij za soliste, zbor in orkester; 18.00 Od Milj do Devina; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 5. aprila, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Integracija prizadetih otrok v normalni šoli; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 14.30 Ropotuljica; 16.35 Instrumentalni solisti 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pier Paolo Pasolini: »Ubesevanje«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 6. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Sprehodi po tržaških predmestjih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; 12.30 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.00 Poročila; 13.20 Manjšine med deželami in Evropo; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 14.30 Evergreeni; 14.55 Naš jezik; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianistka Xenija Brass; 18.00 Na goriškem valu; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 7. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Ivan Trinko ob 120-letnici rojstva; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.30 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 14.30 Otroški kottiček: »Sem in tja skozi čas«; 15.00 Beseda ni konj; 17.00 ratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester Slovenske filharmonije; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 8. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Ena bolha me grize; 13.00 Poročila; 13.20 Naša gruda; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 15.00 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 »Naša pesem 1982«, VII. tekmovanje pevskih zborov Slovenije; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Imena naših vasi; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 9. aprila, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Alpinizem: liki, dosežki, vrednote doma in v svetu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom naredu st'z'd.ce, čjer so včas' b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 14.30 Otroški kottiček: »Leteči zmaj«; 15.00 Iz studia neposredno; 16.30 Protagonisti jugoslovskega popevkarskega sveta; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Slovenska žena v življenju in boju: Balbina Baranovič Battelino: »Drama Ivane Kobilice«; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

KMEČKA BANKA GORICA	HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPĆINAH
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH	KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
KMEČKO OBRтна HRANILNICA V DOBERDOBU	TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST BANCA DI CREDITO DI TRIESTE S.p.A.